

VISIONS de GUERRA i de REBAGUARDA

HISTORIA GRAFICA DE LA REVOLUCIO

Text: català, castellà i francès

Es publica periòdicament en quaderns al

Preu de 1 pesseta

Còrsega, 314 entresol - BARCELONA - Telefon 82215

BRV
NET-

1937

19304
9

2/8977

Catalans!

EL MAGAZINE
POPULAR

LA PALANCA QUE

El món demana or i a les mines auríferes del sud d'Àfrica no troben la mà d'obra per a extreure'l...

DONEU-ME un punt de suport i aixecaré el món», va dir Arquimides.

En aquells temps, tal vegada era necessari un punt de suport per aixecar el món. Avui, la palanca motriu del món és l'or. L'or o el que el representa mou totes les baixes passions, ja no sols dels homes si que també dels pobles. L'or és l'origen de molts crims, de guerres. El que hauria d'haver servit com a mesura de seny i de ponderació és l'objecte de cobejances mal dissimulades.

I el món s'engoleix l'or i en reclama més.

Però el problema greu que avui s'ofereix als propietaris de les explotacions auríferes és la manca de mà d'obra per a extreure el mineral preciosos de les entranyes de la terra.

Vegeu el que sobre aquesta qüestió diu un anglès, Richard Lewinson, de retorn d'un viatge a Sud-Àfrica.

—Hi ha una indústria en plena prosperitat: l'aurífera. L'or és el refugi internacional. Durant la primavera passada, la City de Londres va tremolar. Temia que el preu de l'or baixés i que la lliura, a conseqüència d'això, pugés de preu. El perill passà. El crack de Nova York comunicà el pànic a totes les Borses del món. Wall Street demana or, Londres demana or, París demana or...

—I, naturalment, a Sud-Àfrica...

—Allà intensifiquen els esforços per complaure la clientela. Però hi ha una dificultat: la manca de mà d'obra.

—¿I per què no donen treball als milions de parats forçosos que hi ha al món?

—Ara us ho explicaré. Per a extreure de Wirwaterstrand, la plana alta de Johannesburg, 400 tones d'or pur, és necessari moldre cinquanta milions de tones de mineral, que ha d'anar-se a cercar fins a dos mil metres de profunditat. Aquest treball geganti el realitzen tres-cents mil negres, els quals guanyen al redós de 35 lliures es-

terlines l'any. Aquests negres els contracten per un any; durant aquest temps viuen en els famosos «compounds» que inventà Cecil Rhodes, el gran capità d'indústria i home d'Estat sud-africà. Aquests «compounds» són exactament el que avui s'anomenen camps de concentració.

—Es possible això?

—Absolutament possible. Els obrers negres són allotjats i alimentats per les companyies, però no tenen autorització per allunyar-se de llurs cabanes, ni per fer un passeig. Les companyies auríferes temen que els negres robin l'or que extreuen el mateix que ja passava a les mines de diamants en els temps de Rhodes.

—¿I es troben minaires en aquestes condicions?

—Una vegada només. Els que acaben la contracta prefereixen dedicar-se a rentar plats o a enllustar sabates a Johannesburg.

—I com s'ho fan, doncs?

Aquest és el gran problema actual. Les companyies necessitaran l'any vinent tres-cents cinquanta mil minaires indígenes per a extreure tot l'or que exigeixen els clients. D'on els treuran? L'Estat d'Àfrica del Sud compta amb deu milions d'habitants, dels quals una tercera part són negres o mestissos... però els sud-africans no volen treballar més a les mines d'or.

—Es comprensible.

—Res de sentimentalismes. Es necessari produir més or, tota vegada que hi ha qui el vol comprar. Ara, doncs, caldrà reclutar els minaires en altres regions d'Àfrica més primitives; se n'han demanat al Moçambic portuguès, i acaben de portar-hi deu mil negres de diferents colònies tropicals angleses... a veure si s'aclimaten!

—I com es recluten aquests negres?

—Els mètodes eren abans molt discutits... encara ho són. Hi ha qui diu que el tràfic de negres es practica... però la veritat és que actualment el reclutament de minaires negres està molt vigilat, fins a cert punt, pels Go-

vern interessats. Portugal, per exemple, prohibeix ara l'exportació dels seus negres cap a les mines del Transwal; el mateix Govern britànic havia prohibit emprar mà d'obra negra de les altres colònies tropicals... però ara accedeix. Segons les darreres noves, l'adaptació al clima de Wirwaterstrand i al treball de les mines auríferes no es problema per a les companyies; recentment arribaren deu mil negres de Nyassalànd i altres territoris tropicals, i tot va anar bé.

—¿Per què no es suprimeixen els «compounds», tota vegada que representen la major dificultat per al reclutament?

—Ja se n'ha parlat d'això a Sud-Àfrica. Però l'oposició és tan enèrgica avui, com ho hauria estat fa cent anys als Estats Units la supressió de l'esclavatge.

—I creieu realment que l'or té tant de valor?

MOU EL MON

...perquè els negres viuen en règim de camps de concentració i no volen repetir

Richard Lewinson somriu i acaba dient:

—Abans la moneda estava garantida per l'or i això li donava valor. Avui la moneda està garantida pel prestigi nacional de cada país. L'or ha esdevingut una mercaderia més, com una altra qualsevol. Però hi ha gent que encara creu en l'or. I mentre això sigui així serà necessari treure or del Transvaal de la manera que millor es pugui fer.

..

Heus ací com en ple segle XX existeix una nova forma d'esclavatge, la

d'aquests obrers negres, extractors de l'or de les entranyes de la terra, que serveix per a satisfer les vanitats de certa gent —la gent que té bitllets suficients per a pagar el metall— i la cupiditat dels països que no saben organitzar-se la vida dintre de les seves possibilitats naturals i necessiten dedicar-se a la rapinya sembrant la mort i la destrucció en els pobles que tenen per única finalitat viure en pau i enforçar el seu destí per viaranyes de justícia i de llibertat.

M. V. O.

Catalans!
EL MAGAZINE
POPULAR

Direcció: J. ROIG-GUIVERNAU

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
PLAÇA DE LA REPÚBLICA
NÚM. 2, PRAL. - TEL. 19278

EL NÚMERO: **2** PESSETES

SUBSCRIPCIÓ
PER TRIMESTRES

BARCELONA . . . . . 16 ptes.
FORA . . . . . 22 »

Concessionària per a la venda a Catalunya,
resta d'Espanya i estranger:

CATALONIA, S. A.
Ronda de Sant Pere, 3 - Barcelona

SURT ELS DIES
10 - 20 - 30

NÚMERO

9

10 DE MAIG DEL 1938

Gent del camp

Aquests dies, la gent del camp de Catalunya està atenta, com mai, als fruits de la terra. Estem en guerra! La guerra necessita de tots i de tot. Cal alimentar l'Exèrcit; cal alimentar l'obrer de la fàbrica. I és el camperol un dels principals engranatges de l'economia de guerra. Cal sembrar, cal collir! Cal que no es perdi un sol bri del que dona la mare terra. ● Aquest pastor —sarró, bastó i paraigües, perquè la primavera és plujosa— vigila el seu ramat. El vigila i el cuida, perquè el ramat, que viu de la terra pròdiga, també pertany a les coses imprescindibles a la pàtria en temps de guerra. Vigila, pastor! Estigues atent, que les ovelles no es desgarrin! La teva Catalunya, en guerra, sap agraïr el teu esforç! (Foto P. F.)

De modisteta a primera ballarina del Liceu

ENAMORATS amb deliri del music-hall d'ençà que l'enyorat Bayés ens féu conèixer, al Principal Palace, les meravelles d'aquest reialme de la poesia i la fantasia, i obligats a aconseguir-nos, mort el pobre Fernando, amb la degeneració local d'aquell gènere internacional, és a dir, les varietats, no ens deixem perdre cap programa d'aquesta especialitat grat de saber-nos de memòria tots els per mediocre que sigui. ¡Tenim tanta afició! Abans, al Tivoli, al Barcelona, al Poliorama, a l'Olimpia... Ara, al Barcelonès, on anem cada setmana, a desartistes que hi actuen, en uns programes eternament repetits. Cal confessar mes eternament repetits. Cal confessar, però, que actualment ben poca cosa recordem després d'assistir a aquella monòtona desfilada de cupletistes, sense intenció, de ballarines sense ànima, de pallasos sense gràcia i d'acròbates sense fe.

Temps enrera, no obstant, no ens podíem treure del cap l'actuació brillant d'una dansarina joveíssima amb talent natural per donar i per vendre. Ulls de foc, boca sagnant, dents enlluernadores i molta flama interior... Aquella noia ballava una Dansa del foc, particularment patètica. L'ombria-

La carrera meravellosa de Rosita Segòvia

PER
SEBASTIÀ GASCH

vola exaltació d'aquella dansa, feta de sobresalts dramàtics, i en la qual la pressió interior cada vegada més intensa, dolorosa, sobrehumana, torça el cos convulsionat, era interpretada per aquella joveneta amb accents emocionats i emocionants, trasbalsadors.

Incapaçs de sempre de retenir el nom de les artistes, no ens podem recordar mai com es deia aquella ballarina de cos flexible i ardor animal. Ben aviat, però, cinc mesos d'actuació en una revista del Tivoli ens gravaren a la memòria un nom que ja no hem oblidat mai més. Es deia Rosita Segòvia. I cada dia ho feia millor.

Al Tivoli, la Segòvia treballava amb una altra jova ballarina. Rosita Naya. Ambdues cultivaven la dansa clàssica, però cadascuna d'elles li donava un matis personal. Ambdues ens feien pensar en una altra parella famosa, la Riabutrinska i la Tumanova dels Ballets Russos de De Basil. Rosita Naya, com la Riabutrinska, era la simplicitat, la ingenuïtat, la serenitat, la gràcia somniadora, el pur classicisme, la pura abstracció. Rosita Segòvia, com la Tumanova, era l'ímpetu, el foc, la passió, que l'escola durament apresada no podia dominar...

Després de la llarga tongada de representacions del Tivoli, Rosita Segòvia s'eclipsà. La perdérem de vista. No figurava en cap programa. "¿Què es deu haver fet?", ens preguntàvem so-

Rosita Segòvia

R. Aguilar Ortiz

R. Aguilar Ortiz

R. Aguilar Ortiz

Algunes actituds de Rosita Segòvia, plasmades pel tras nerviosíssim de Ramon Aguilar

Rosita Segovia i Joan Magrinyà, vistos per Ramon Aguilar

vint. Quan, de cop i volta, el seu nom aparegué en grosses lletres als cartells anunciadors de la temporada del Liceu. Primeríssima ballarina. I sent parella no gens menys que amb el prestigi internacional que és Joan Magrinyà.

Al Liceu, el seu èxit ha estat esclatant. La crítica li ha dedicat elogis entusiàstics. El públic l'ha aplaudida frenèticament. I és que la Segovia ja no és una vaga prometença. És una bella, una esplendorosa realitat. El seu art concilia l'instint obscur i l'abstracció lúcida. La devora com abans l'emoció. Però la línia cada dia és més pura i més harmoniosa la forma. El tumult es converteix en bellesa...

Qui ho havia de dir que aquella in-nominada modisteta que passava les hores en un obscur taller barceloní havia d'esdevenir primeríssima ballarina del Liceu, el nom de la qual lluiria amb fulgors originals entre els de la jove promoció de dansarines catalanes! Qui ho havia de dir... La fe, l'entusiasme, una vocació insubornable han operat el miracle.

Des de molt menuda, la Segovia tenia una gran afició per la dansa. I quan, ja grandeta, va poder realitzar el seu somni daurat, no es va adreçar a qualsevol Acadèmia del carrer Nou, perquè li ensenyessin els quatre passos elementals del ball espanyol de

varietats, o bé les "claquettes" americanes. Amb una intuïció sorprenent va trucar a la porta de la Pauleta Pàmies. La Pauleta ja no era ni ombra del que havia estat. Però no n'hi havia d'altra a Barcelona per a fer començar les aspirants a ballarina pel començament, per la dansa d'escola. I la Pauleta va ensenyar a la Segovia els principis eternals de la regla que ara permet a la nostra ballarina de corregir l'emoció.

Rosita Segovia va debutar al Liceu en papers secundaris: en algunes òperes, en "Petruixka"... Més tard, unes "tournées" pel Nord d'Espanya, pel Sud de França. Els cinc mesos del Tivoli. I, finalment, al Liceu com a primeríssima.

Interpretant la sacerdotessa de "Samsó i Dalila", el minuet de "Mannon", l'entremaliada dansarina montmartresa de "Louise", el brio alegre de la jota de "La Dolores", les voltes elegants del fandango de "Doña Francisquita", Rosita Segovia ha obtingut èxits molt vius. I sobretot en la pantomima de "Las Golondrinas", en la qual, com ha dit l'agut i competent crític musical Rafael Moragas, "realitza triomfalment el poema del ritme i de l'ensomni". Aquesta Pantomima ens ha revelat l'admirable dansarina de caràcter que la Segovia porta a dins amb actituds de gran justesa, de molta

precisió plàstica i psicològica. Ha sabut expressar els matisos més subtils dels més diversos sentiments sense un error, amb exactitud, sense una falta de gust ni cap exageració de gest...

Quina meravellosa ballarina és Rosita Segovia! I encara ho serà més. Perquè està en bones mans. El mestre Magrinyà la poleix. L'alleugereix d'impureses. I li va ensenyant el camí de la perfecció.

Il·lustrem aquest article amb unes actituds de Rosita Segovia i Joan Magrinyà, vistos per Ramon Aguilar; un jove pintor i dibuixant extraordinàriament dotat, que s'ha especialitzat en assumptes coreogràfics. Ramon Aguilar cerca els seus temes en la dansa de teatre perquè aquest gènere ofereix possibilitats il·limitades al pintor. En efecte, moviment, color, plàstica, tot agafa en la dansa de teatre una intensitat obsessionant de primer pla cinematogràfic. Les més belles formes del cos humà i les més innumbrables perspectives s'hi ofereixen també sense avarícia. I Ramon Aguilar sap traduir admirablement aquest clima poètic i plàstic. Amb un traç nerviós i viu, precís, exacte, sap eternitzar els aspectes de la més fugissera de les arts: la dansa.

Què farieu si fóssiu l'home invisible?

MOLTES vegades dintre vostre, us heu formulat una sèrie d'estranyes preguntes en les quals, està clar, hi ha pres una part molt activa aquest personatge nomenat pel doctor vienès Freud, subconscient, amo i senyor dels nostres somnis i culpable evident de tots els nostres pecats. Mig adormit, us heu formulat aquesta pregunta? Què faria si fos l'home més ric del món? O bé: Què faria si fos l'home més savi de l'Univers? Preguntes totes molt vulgars però que hom se les ha formulades savint. El què és difícil és que un mateix es pregunti: Què faria si fos «l'home invisible»?

★

En un poble de Polònia, un poble petit, allunyat de tota inquietud urbana, tranquil, amanyagat per la música de les tzardes i les mazurques, un bon dia tancaren el cinema, l'únic cinema que hi havia. Feren reformes i plantificaren un aparell sonor; abans era mut, i, davant l'astorament del veïnat, projectaren la primera pel·lícula sonora que el poblet pogué veure i escoltar.

«L'home invisible» era el film. El mestre de l'escola, acompanyat dels deixebles, era un espectador més. El professor tenia aficions psicoanalítiques i al dia següent a la projecció, proposà als seus alumnes, una enquesta. Cada un d'ells havia de contestar aquesta pregunta: «Què faries si fossis invisible?». L'intelligent domine volia esbrinar d'aquesta forma la moral dels seus alumnes.

Els resultats de l'enquesta foren, pedagògicament, descoratjadors. Amb què somniaren els infants del poblet polonès? Què han desitjat?

La majoria dels nois eren fills de cases pobríssimes. Volien entrar als forns i a les confiteries i robar pa i pastissos. Volien menjar fins a quedar ben satisfets, encara que només fos per una vegada. Altres, aquests els més, volien robar caixes de cabals, en particular les caixetes de les esglésies. Les esglésies, a Polònia, són molt riques i els infants són molt pobres. Una contestació deia: «Voldria despullar l'església». Els nens, però, no volien solament satisfer llur fam i aconseguir diners. En

llurs respostes traduïen la dolenteria del seu subconscient. Un «volia tren-car-li un òs a cada transeünt». Altres robar carteres, altres afliurar les vies dels trens.

Una nena de deu anys volia fer-se in-

visible per a ficar-se de nit a casa dels altres i fer pessigolles a tothom que dormís i tirar-los cera a la boca. Un xicot del curs superior, volia robar diners, saquejar la Secretaria del director, expedir-se a si mateix un diploma i convertir-se, d'aquesta manera, en funcionari. Un altre desitjava «colpejar tots els jueus, russos blancs i nevai-nians».

Dos alumnes somniaven en una guerra en la qual actuarien d'espies. Però també hi havia un altre tipus de contestació. Un jove obrer, escrivia: «Voldria ésser invisible per a enviar a fer p... a tots els burgesos». Un altre: «Re-

partiria tots els diners entre els desocupats».

Com és natural, tampoc no mancaren les contestacions eròtiques. Sorprès, el mestre, comprovà que moltes contestes es referien a ell. El col·legi, com ja heu pogut copsar, era d'ambdós sexes.

L'enquestà polonesa fou coneguda a la U.R.S.S., la qual decidí copiarla. La pregunta «Què faries tu si fossis invisible?», fou dirigida als pioners de la fàbrica Electroavod, de Moscou. En una hora, s'obtingueren un centenar de contestacions. Tampoc els infants soviètics no són cap model. Hi deu haver, entre ells, llaminers, ganduls, etc. Però una cosa pogué establir-se a base de les contestacions: gairebé tots ells són posseïdors d'una fantasia sana i pura.

Una cinquena part dels marrecs volia posseir la facultat de fer-se invisible, per a alliberar Taehlmann!

L'enorme majoria dels nens no expressaren desigs personals, sinó generals. Un d'ells, per exemple, va escriure: «Voldria entrar a totes les presons del món per a contar als presos com es viu al nostre país». O bé: «El meu gust seria ajudar l'Exèrcit xinès».

Els pioners somniaven en viatges, actes heroics i actes meravellosos; volien «donar la volta al món i estudiar la naturalesa, els homes i els animals». Desitjaven ajudar els desvalguts nord-americans. Volien tenir al seu poder els millors llibres.

Ni un sol no expressà el desig de tenir diners. Ni un de sol no volgué fer-se invisible per a fer mal. Volien conèixer el món...

Totes les novetats de la Literatura Antifeixista

R

REVISTES:

«L'Esquella de la Torratxa», «Meridià», «La Correspondència Internacional» i les revistes estrangeres més importants.

P.A.C.O.D.

Distribuidora de Publicacions Antifeixistes de Catalunya. Coop. Obrera

Rambla del Mig, 17 - Telèf. 19937
BARCELONA

EDDIE POLO

l'artista que encisà la nostra infància, tenia un cabaret a Viena

EDDIE POLO, al seu cabaret vienès

Ha hagut d'abandonar precipitadament la capital austríaca i s'ha refugiat, als 65 anys, cansat i envellit, a Bratislava, on viu miserablement.

NO gaire lluny de l'estació dels vapors, hi ha, a Bratislava, en un carrer estret, un petit bar ben conegut com a lloc de reunió dels artistes. És un d'aquells petits restaurants que existeixen en cada ciutat de província i en els quals es troben els artistes dels petits music-halls, dels dancings i dels cirques quan treballen en aquella ciutat...

A Bratislava, aquesta bonica ciutat txecoslovaca, no són grans «números» que es poden trobar en aquest restaurant. En general, són ballarines que treballen al Carlton, el cabaret més elegant de la ciutat, o bé clowns i acròbates, així com músics que han tingut la sort de trobar un contracte per a algunes setmanes...

Entre aquests artistes, es veu, fa algun temps, un home robust, molt fort, que ja no és molt jove. Des del primer moment, aquells que coneixen aquest medi i aquests tipus reconeixen en ell l'antic artista...

En realitat, és un home que fou molt cèlebre i extraordinàriament popular abans. Però la generació d'avui no el coneix gaire.

Es Eddie Polo. Els que voregen la quarentena el recorden perfectament.

Ara se'n torna a Amèrica

Era l'heroi de les pel·lícules de sèries. El protagonista, amb el «Conde Hugo», de «La moneda rota», i altres films sensacionalistes. Una de les glòries del cinema mut.

Quan el nom d'Eddie Polo encapçalava el repartiment podien estar segurs de veure'l saltar del desè pis al carrer, tirar-se en plena velocitat d'un ràpid a un auto o bé caure del punt més alt d'un circ a la pista.

Però com tants d'altres actors d'aquells temps, la carrera d'Eddie Polo s'acabà al moment de venir el film sonor. Romangué encara algun temps a Hollywood, però quan vegé que ja no tenia possibilitats de defensar-se, tornà a Europa...

Però aquell el nom del qual fa creure que és italià o sud-americà i el rostre del qual és del tipus meridional és, encara que sembli mentida, un veritable vienès.

Es per això que se n'anà a viure a

la seva ciutat natal. Hi arribà, deu fer uns set anys, sense que ningú el reconegués. Aquest home senzill no és partidari de la publicitat cridanera. I, quan obrí a Viena un cabaret, que dirigí aquests últims anys amb la seva dona —una antiga «girl» platinada i bonica— no s'aprofità del seu nom per a fer-se propaganda. Tot el contrari. Visqué retirat i no es preocupà de ningú.

Fa dos anys, tot content de veure els seus negocis fructificar, Eddie Polo es deixà convèncer d'adquirir el bar d'un gran teatre vienès. Fou aleshores quan uns periodistes descobriren la veritable personalitat de l'antic artista...

Però, ¿per què Eddie Polo es troba actualment a Bratislava?

Es molt simple.

Com tants d'altres, l'antic actor ha hagut d'abandonar la seva ciutat natal quan els nazis han esdevingut els amos d'Austria. Sense diners, Eddie Polo aconseguí fugir i traslladar-se a Bratislava.

En aquell cafè d'artistes, Eddie Polo conta, com ho fan tots els vells actors, els seus records dels temps passats.

«Vinc d'una vella família d'artistes. El meu pare i la meua mare han estat artistes de circ. Des de la meua infància, treballava amb ells. Als setze anys era el primer i més jove artista que podia executar un triple salt mortal.»

Avui, Eddie Polo compta seixanta-cinc anys. Es de nacionalitat americana, però com que no és pur ari, ha preferit abandonar Viena.

¡Però té encara bons amics a Amèrica! Quan aquests s'assabentaren quina era la situació de llur antic camarada, feren una subscripció i li trameteren, fa alguns dies, una petita suma i el bitllet del viatge.

«No hi vaig per a fer-hi carrera, ha confiat a uns amics, sinó, en realitat, per a guanyar-m'hi la vida i de la manera més modesta que sigui. Però en aquell país, ha afegit somrient, no sabeu mai el que pot passar...»

“A guanyar-m'hi la vida de la manera més modesta” — ha declarat.

LLEGIU A LA

“PETITA COLECCIÓ STALIN”

QUE PUBLICA

EDICIONS EUROPA-AMÈRICA

els següents títols del gran Cap dels pobles de la Unió Soviètica:

<i>El capital más precioso es el hombre</i>	0.30
<i>La constitución del Socialismo</i>	0.75
<i>Lenin</i>	0.40
<i>Qué es el Stajanovismo</i>	0.35
<i>Contra los espías y saboteadores</i>	0.90
<i>El Socialismo es la paz</i>	0.35
<i>La construcción del Socialismo en la U. R. S. S. y la revolución mundial</i>	0.30

COMANDES A:

Distribuidora de Publicacions - Diputació, 260 - Barcelona

LINDBERGH

l'heroi de l'Atlàntic, acaba de comprar una illa bretona

Podrà així amb el doctor Carrel, el seu vell amic i veí seu, continuarel seu gran somni científic

HEUS ací, en fi, Lindbergh en lloc segur. Tot i corrent el risc de fer somriure, gosariem dir que estem la mar de contents. Es que cal felicitar-se de saber que, aquesta vegada Lindbergh podrà continuar ed menar l'existència que li plau i lluny del món. Ha fet l'única cosa a la qual somnia molta gent, en aquesta bella primavera del 1938. Es retira a una illa. Una illa francesa, que acaba de comprar per a estar segur que un dia o altre no es veurà obligat a cercar en una altra banda un asil solitari:

Fa algunes setmanes, corria el rumor que l'il·lustre aviador estava a punt d'adquirir una illa de la costa bretona veïna de la illa de Saint-Gildas on viu, com és sabut, el doctor Carrel. Aquests rumors eren, per una vegada, perfectament fundats. I acaben de tenir una confirmació oficial.

El coronel Charles Lindbergh, des d'ara, propietari de l'illa d'Illic, prop de Port-Blanc, entre Paimpol i Lannion. A marea baixa, podrà traslladar-se, a peu, a casa del doctor Carrel. La col·laboració dels dos homes, doncs, no fa més que continuar. I ara més que mai, Lindbergh està ben decidit a no interrompre les recerques que prossegueix en companyia del seu vell amic sobre el cor artificial.

***

Comprar una illa no està a l'abast de tothom. I quan aquesta illa és francesa, no pot, en tots els casos, més que restar possessió francesa, a les mans d'un propietari francès.

L'illa d'Illic no fa excepció a la regla. I malgrat el seu desig de solitud es veu ben obligada a sotmetre's a l'autoritat militar. Està doncs, classificada, com les altres, terra estratègica.

El nom de Lindbergh haurà fet vacillar els reglements administratius? França hauria estat contenta d'abandonar una part dels seus drets sobre l'illa a profit d'un visitant que li feia l'honor de trobar-se bé a casa d'ella? No ho sabrem mai. Perquè l'experiència no ha estat feta.

El nom de Lindbergh no figura en l'acta redactada davant notari, a Trégier. Els venedors, nebots d'Ambroise Thomas, han cedit llur terra a la «Societat Immobiliària de l'illa d'Illic», que representava la senyora Carrel. Així la llei resta la llei i França no perd un pam del seu territori.

***

Quan Lindbergh, que actualment es troba a casa de la senyora Carrel amb la seva dona i el seu nen, prendran possessió del seu nou domini? Aviat, segurament.

Perquè l'illa posseeix ja unes habitacions perfectament habitables. Una mena de castell que hi féu construir Ambroise Thomas.

El mobiliari Segon Imperi haurà d'ésser revist una mica i corregit. Però podem estar segurs que Lindbergh no tardarà a instal·lar-hi els seus laboratoris. L'illa és, si es pot dir, a un tombant del seu destí. Quin l'endemà sorprendent l'espera? I com podria imaginar que esdevindria un dia el lloc escollit per un home volant, vencedor de l'Atlàntic, per a fer-hi estudis sobre el cor artificial?

Un temible fenomen

ELS marins escandinaus parlen amb freqüència d'un fenomen molt curiós, que anomenen «dodvand», que significa, traduït literalment, «aigua morta». Es constata la seva aparició especialment en la proximitat dels grans rius. Els vaixells a vela i els que són duts a remolc són els més exposats i fins i tot alguns vaixells a vapor se n'han ressentit. Quan un vaixell es troba entre dues «aigües mortes», és gairebé desempaïrat; perd la velocitat i no obeeix el timó. Entre altres fenòmens, poden observar-se canvis notables en l'aspecte de la superfície de l'aigua.

Un exemple interessant d'efectes sorprenents de l'«aigua morta» es presentà en el viatge de Nansen a bord del vaixell «Fram». Aquest fou sotmès tres vegades al fenomen, en forma molt accentuada, a l'estret de Taymir, i Nansen ho descrigué en la seva obra sobre aquest viatge. Malgrat que el vaixell desenrotllava el seu poder màxim, el «Fram» gairebé no podia avançar a causa d'aquesta «aigua morta».

Dur com ferro

CAL suspendre un pes de 63 quilos per a determinar la ruptura d'un filferro d'un mil·límetre quadrat de secció. 35 quilos basten per a un fil de platí d'identica secció i 27 per a un fil d'or. Per a un fil de plom, un pes de 2'400 quilos és ben suficient.

—Amb tu, estimada, seria feliç fins en una cabana.

—Jo també, amb tu, mentre hi hagués una mica de confort: garatge, bany i pista de tenis.

(De PUNCH. Londres)

A l'Orient peninsular

En els primers dies del present maig —un maig revolt de sol, pluja i vent, com l'abril d'enguany— només hi ha hagut activitat combativa al front oriental de la Península: el de l'Exèrcit de l'Est i el de l'Exèrcit de Llevant, principalment al darrer. Fora d'aquests fronts només s'ha d'assenyalar un fet, que amb tot i no constituir una batalla ni un combat, té una considerable importància: l'explosió d'unes mines al sector de Madrid, la qual ha causat l'esfondrament de l'Institut del Càncer i un gran nombre de baixes entre els facciosos que hi estaven instal·lats.

L'Exèrcit de l'Est que ara actua en territori català (llevat de la divisió 43, que es manté heroicament als Pireneus aragonesos, al Nord de Boltanya) manté amb gran fermesa la seva línia dels tres rius: Noguera Pallaresa, Segre i Ebre.

El primer d'aquests rius va ésser passat en diversos punts pels franquistes fa cosa d'un mes. Però la grossa hèrnia així produïda es va reduint progressivament pels atacs dels republicans, sobre tot al sector de Llavorsí, que és el més septentrional. Els al·ludits atacs, tot allunyant l'enemic de la Seu d'Urgell, acosten les nostres línies a la Noguera Pallaresa per l'Oest i a la frontera franco-catalana pel Nord. El doble moviment dona una notable solidesa a les nostres línies del Pallars Sobirà i protegeix encara més l'Alt Urgell contra una eventual ofensiva rebel per aquell costat. D'aquesta manera, el tascó que forma el territori català entre la Vall d'Aran i Andorra, quedà dominat pels republicans.

Més avall, els esforços dels franquistes a l'Est de Tremp i cap a la serra del Montsec, han estat inútils. Fortificats els soldats nostres en posicions dominants, han agafat sota llur foc els elements que tractaren d'infiltrar-se entre les posicions republicanes.

Encara més avall, en la línia del Segre, ha fracassat una nova temptativa de l'enemic per avançar a la vora esquerra del riu. Quan ja havia aconseguit travessar el corrent prop de Montoliu de Lleida, el contraatac impetuós d'una unitat republicana va obligar-lo a tornar a passar novament a la vora dreta i a refugiar-se a les seves posicions primitives.

A l'extrem meridional del front català, extrem format per l'Ebre, la calma ha estat completa. Els republicans, molt fortificats a la vora esquerra del riu, s'hi senten segurs.

La principal activitat combativa ha correspost, durant el període de què parlem, al sector d'Aliaga, o sia al Nord-Est de Terol.

PER
A. ROVIRA I VIRGILI

L'ofensiva que en aquell sector van iniciar els franquistes el dia 24 d'abril, era de gran envergadura, per l'estil de les que realitzaren durant el mes de març a Aragó, al Nord i al Sud de l'Ebre, bé que amb menor amplitud del front d'atac. Aquesta ofensiva, (que havia de compensar-los del poc èxit en llurs atacs per la costa cap a Castelló de la Plana) ha continuat xocant amb l'aferrissada resistència de l'exèrcit popular, el qual ha fet pagar al preu d'un gros crebàntament els petits avanços que les tropes de Varela han fet en les dues direccions Oest-Est i Nord-Sud.

Si bé és veritat que els franquistes han fet més petit el sortint que el front forma des de l'Est de Terol a la mar Mediterrània, no han pogut arribar, ni tan sols acostar-se gaire, a Castelló de la Plana. I reincidint en llurs pràctiques cruels, han sotmès aquella capital a terribles i freqüents bombardeigs aeris.

Com a resum de les darreres operacions, podem escriure ací el mot que és avui la consigna de l'exèrcit republicà a tots els fronts peninsulars: Resistència!

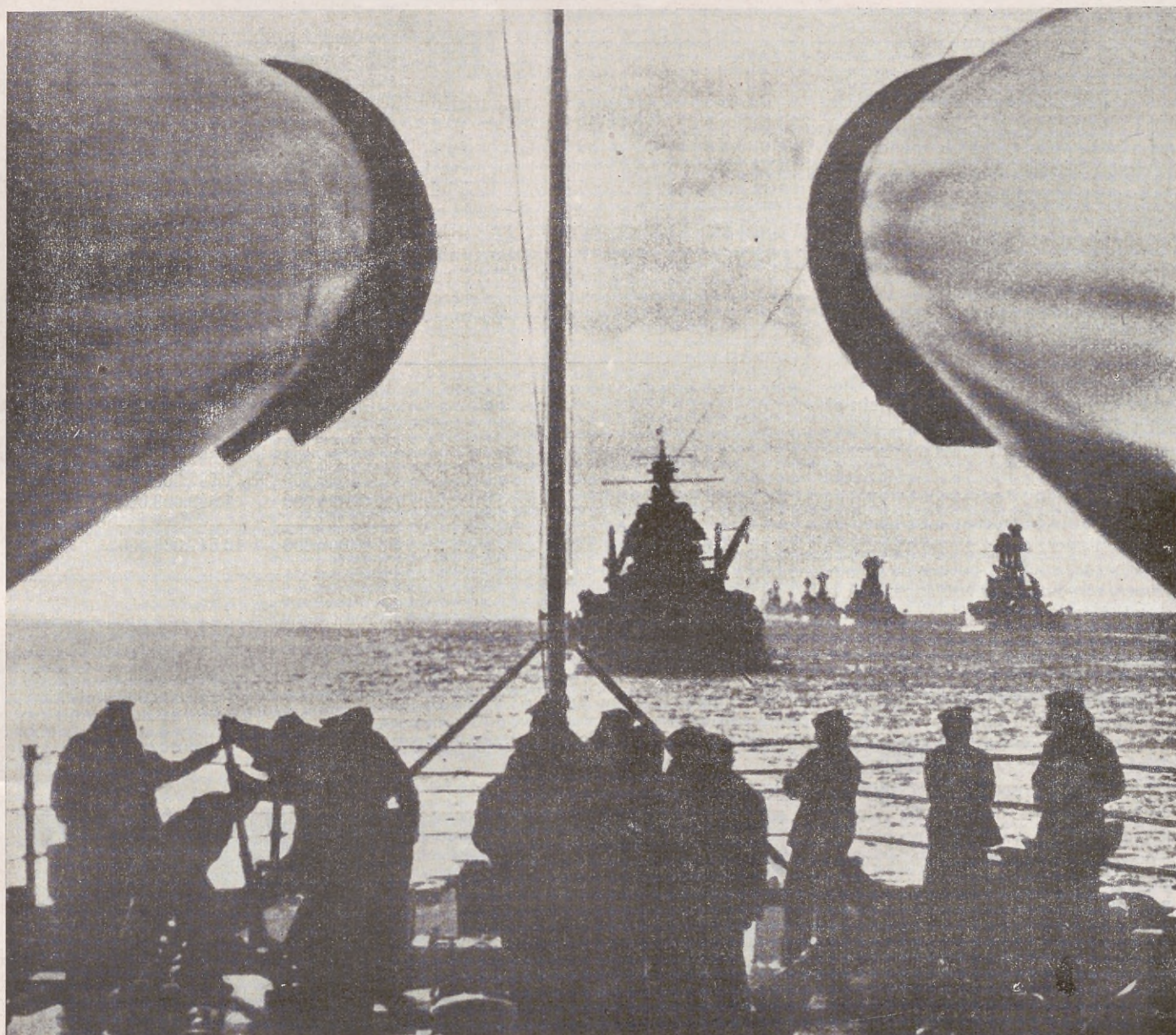
Siguem bons per als animals, però no oblidem els homes

Bé, vaja, els homes no són pas tan insensibles com voldrien fer-nos-ho creure els esdeveniments tràgics de la nostra època. Mentre que es vessa tanta de sang humana, existeixen ànimes tendres que no poden sofrir de veure maltractar les bèsties. I els «studios» de Hollywood estan severament controlats durant les preses de vistes en els quals els nostres amics de quatre potes son posats a contribució.

Veleu errar, en aquests moments, en torn del «set», un senyor que sembla desentendre's de tot el que el volta. Però no us en feu pas. És un inspector de la Societat protectora dels animals dels Estats Units. I desgraciat el director que no és conformes a les prescripcions d'aquesta darrera. Se'n penediria molt més que si exigís un acte perillós a qualsevol «doble» d'un artista, el qual, pobret, no pot reclamar-se de cap associació que el protegeixi.

PROU CLAUDICACIONS!!

Els canons dels vaixells de guerra americans defensen la causa de la pau. Heus ací una fotografia de les recents maniobres navals efectuades darrerament al llarg de la costa de la Florida, presa des del vaixell-almirall «Pensylvània».

Per què les potències de pau poden guanyar la guerra

SOM avui 80 milions d'alemanys en el món. La justesa d'aquesta política serà reconeguda dintre un centenar d'anys quan 250 milions d'alemanys viuran sobre el Continent...

«No renunciarem a cap alemany, al Tirol del Sud, a Polònia i a Àustria, aquesta colònia de la S. de N...»

«L'enemic mortal del nostre país, França, caurà en l'isolament...»

Són fragments del «Mein Kampf». Hitler escriví aquestes paraules quinze

anys enrera i per no haver escoltat les potències aliades l'any 1918 a Clemenceau, que propugnava per l'anihilament absolut d'una Alemanya bèl·lica, avui, aquest «foll de camisa bruna» que esclavitzà la raça germànica envaeix impunement amb les seves legions de la Reichswehr, països lligats a un pacte de seguretat col·lectiva, i instaura poders personals a l'interior d'altres Estats i amenaça encendre el món en una foguera immensa...

Superioritat de les

HITLER NO ES FORT...

«Hitler no és fort més que de les febleses de les potències amigues de la pau.» Es una frase que ha esdevingut ja gairebé un tòpic. I amb tot, enclou el veritable secret de totes les violacions i agressions perpetrades pel «führer».

Les potències de pau volen evitar la guerra. I es rearmen. Ara bé, ¿podrà compensar aquest rearmament la pèrdua de posicions militars a conseqüència de les agressions de l'eix feixista? Es difícil poder respondre a aquesta pregunta perquè no sembla pas acabat —i el recent «ultimàtum» de Heinlein al Govern de Praga ho demostra— el període d'anexions territorials a l'eix sense fer la guerra.

Comparem, però, la situació d'avui amb la del 1914 i veurem a la llum de les estadístiques, en el llenguatge fred dels números, com les potències democràtiques són enormement superiors a les totalitàries.

LA POTENCIA DE L'EIX

Es cert que després de l'anexió d'Àustria —nova Alsàcia-Lorena— el Reich té una superfície de 620.297 quilòmetres quadrats contra 541.000 en 1914, amb una població de prop de 77 milions d'habitants contra 65 milions vint-i-quatre anys enrera. Però cal no oblidar una cosa: el 1914 el Reich es recolzava sobre les riqueses immenses de la monarquia dels Habsburgs. Avui, no solament aquesta potència no existeix, sinó que ha sorgit Txecoslovàquia, que constitueix un obstacle estratègic de primer ordre. La democràcia de Masaryk i de Benes podria immobilitzar, almenys, tres cossos d'exèrcit alemanys.

Examinem ara els aliats de Hitler. En aquests moments el Japó, al qual l'exèrcit xinès acaba d'infligir serioses desfetes, no està en condicions d'aportar a Alemanya un ajut eficaç. El Mikado està completament immobilitzat a Xina; militarment, econòmicament, financerament i àdhuc moralment. Itàlia? Sabem fins a quin punt està compromesa a Etiòpia, la impossible explotació de la qual li costa sumes enormes i li immobilitza més de 250.000 homes. Sense comptar la seva intervenció a Espanya, que no cal pas detallar ni comentar.

LES POTENCIES DE PAU TENEN L'OR

Ah! Però hi ha encara una superioritat enorme de les potències de pau: la que tenen en el terreny econòmic, en la possessió de primeres matèries i en la capacitat de producció industrial.

Si era una veritat incontrovertible en l'època de Napoleó, no deixa d'ésser-ho tampoc en els temps de la guerra totalitària: el diner decidirà la lluita. Avui dia, els armaments costen sumes astronòmiques. Dues xifres eloqüents: Men-

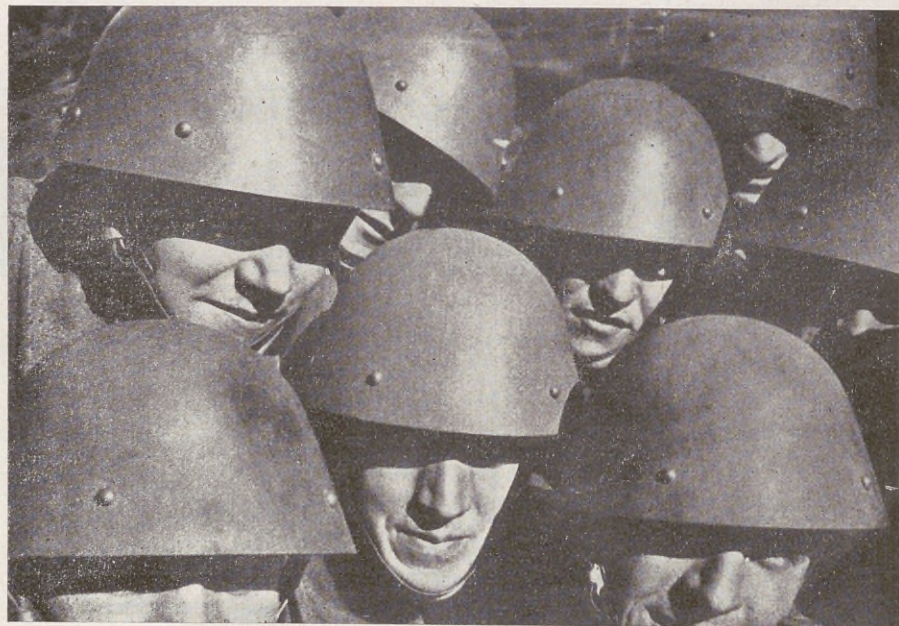
tre l'índex de la producció mundial dels països capitalistes ha passat de 100 el 1929 a 101, 4 a la fi del 1937, l'índex de les despeses de guerra ha passat, en el mateix període, de 100 a 165!

Els recursos financers de les potències totalitàries són limitadíssims. Alemanya, Itàlia i el Japó es troben abocades a la fallida. N'hi ha prou per a adonar-se de la vulnerabilitat financera del bloc de guerra amb comparar les reserves d'or d'aquests països amb les quals poden disposar els Estats Units, França i Anglaterra:

Potències de pau:	Reserves or (en dòlars or)	
	Gener 1929	Fi del 1937
Estats Units	3.746.000.000	7.536.000.000
França	1.247.000.000	1.502.000.000
Anglaterra	746.000.000	1.509.000.000
Total	5.739.000.000	10.547.000.000

Potències de guerra:

Alemanya	666.000.000	17.000.000
Itàlia	266.000.000	123.000.000
Japó	541.000.000	269.000.000
Total	1.473.000.000	409.000.000

Soldats dels exèrcits de la democràcia! Forts, alegres, somrients, segurs de la veritat de la causa que defensen. Ells triomfaran damunt l'esclavitud i la barbàrie!

potències pacífiques

Una observació. No citem ací la producció soviètica, la més puixant del món, segons els experts; el rol diferent que juga l'or en l'economia soviètica no permet comparar les xifres de la U. R. S. S. amb la dels països capitalistes.

I una altra: Les reserves d'or d'Alemanya han augmentat considerable-

ment amb la incautació de l'estoc d'or del Banc Nacional Austriac.

LES UNITATS NAVALS

Passem ara a l'apítol de la potencialitat marítima:

En el període de 1929 a 1937 han estat construïdes les següents unitats:

	Potències de pau	Potències de guerra
Cuirassats	38	20
Grans creuers	42	19
Petits creuers	59	50
Torpediners	415	169
Porta-avions	10	5
Submarins	229	127

A la llum d'aquestes xifres resta encara més clar el sentit dels esforços italo-alemanys a Espanya, l'ocupació d'Àustria i l'amenaça contra Txecoslovàquia. Els recursos econòmics dels països totalitaris no els permeten de seguir la cursa d'armaments amb la celebritat i el volum dels països defensors de la pau. Cal, per tant, neutralitzar aquesta diferència d'armament amb la conquesta de posicions estratègiques i de territoris rics en primeres matèries. Però, qui les posseeix?

LES PRIMERES MATERIES

D'una manera general, la major part de les primeres matèries d'importància militar pertanyen a les potències de pau. Seria llarg fer ací una exposició detallada d'aquesta qüestió. Subratllem, però, que el monopoli del mineral de ferro el tenen França, els Estats Units, la U. R. S. S., Anglaterra i Suècia; el coure pertany essencialment als Estats Units i a països depenents d'Anglaterra; el níquel, igualment; el petroli i el cautxú, dues matèries d'una

importància vital en una guerra moderna, estan gairebé exclusivament en poder de les potències de pau...

LA POTENCIA INDUSTRIAL

En cas de guerra, la potencialitat industrial d'un país és d'una importància decisiva. La victòria dels aliats durant la guerra del 1914 fou determinada per la intervenció dels Estats Units, la més forta potència industrial de l'època. Avui, les potències de pau poden comptar ultra els Estats Units, amb la Unió Soviètica. En l'altre camp la situació és ben diferent. Del pes específic de la indústria alemanya, podem dir que s'eleva a 11.55 contra 44.8 els Estats Units. En canvi, els seus aliats no representen res en l'índex industrial: la indústria d'Itàlia s'eleva a 3.15 per 100, i la del Japó a 2.35 per 100...

★

Aquesta superioritat de les potències pacífiques no pot ésser més que el resultat d'una política apropiada. Si els països amics de la pau no es posen d'acord, l'eix Berlin-Roma-Toquio esdevindria més fort.

Però cal confiar, en darrer terme, amb l'esperit de conservació.

B. G.

Els gats i les supersticions

Es curiós el paper rellevant que, sempre, han tingut els gats i, particularment, els gats negres, en les supersticions i bruixeries de tots els països. Principalment hom els ha atribuït una influència més aviat dolenta que no pas bona.

Per exemple a Flandes, entre Auwengen i Huyssen, s'ensenya un tiHer, per damunt de les branques del qual els gats es reuneixen tot «fent truites» amb gran terrebastall de paelles i donant malestrugança als vianants. A la Prússia oriental existeix el convenciment que una noia que malcuidi algun gat serà una esposa estèril. A la Prússia occidental hom creu poder provocar un matrimoni desgraciat si es fa recórrer, per dos gats lligats per la cua, el camí que, més tard, han de seguir els nuvis en anar a casar-se. A la Bohèmia, per tal d'aconseguir una bona collita, hom ofega, per la primavera, un gat negre, el cadàver del qual és enterrat al peu d'un arbre fruïter o al mig d'un camp. També a la Bohèmia, al temps de la sembra, els pagesos duen als seus prats una noia nua i un gat negre que és enterrat viu amb una cadena al coll. Finalment direm que al Tirol, segons quina classe de gat té la desgràcia d'acaronar un jove, tant si és home com dona, inconscientment o conscientment, es dona el destí de restar per sempre més solter.

LAMENTACIÓ PROFESSIONAL

LA PACIENT: Oh, doctor! He gastat centenars de pessetes amb altres metges!

EL DOCTOR: És molt sensible que no hagi vingut a veure'm abans.

MAGNÍFICA APORTACIÓ AL TEATRE CATALÀ

3 obres de teatre de cara a la guerra!

La Direcció de CATALANS! ha aconseguit de la Federació Catalana de Societats de Teatre Amateur el permís necessari per a publicar les tres obres que resultaren premiades en el recent Concurs convocat d'obres de teatre de cara a la guerra, i que foren estrenades diumenge passat al Teatre Català de la Comèdia.

Aquestes tres obres:

Comiats a trenc d'alba

de Ramon Vinyes

Un dia de novembre

de J. Roig-Guivernau

Nadal en temps de guerra

de Lluís Capdevila

seran publicades al nostre magazine, magníficament il·lustrades pel nostre dibuixant Lleó Arnau.

LA PRIMERA EN EL NOSTRE NÚMERO VINENT
CORRESPONENT AL DIA 20 PROPER,
I LES ALTRES EN NÚMEROS SUCCESSIUS

Es tracta d'un esforç editorial que estem
segurs plaurà als nostres lectors

L'infància prodigi

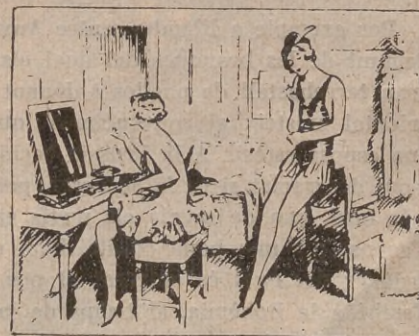
No és cap revelació dir que entre els homes cèlebres n'hi ha hagut que, tanmateix, han estat infants prodigis. Haendel, als onze anys, ja havia compost tres de les seves òperes; Mozart, a nou anys, dirigia l'execució de les seves pròpies simfonies; Tasso —no tot han d'ésser músics—, a sis mesos ja parlava i a disset anys feia magnífics versos; a l'edat de dotze anys Pascal coneixia a fons els elements de geometria d'Euclidis; Bossuet i Fenelon, a quinze i setze anys, respectivament, produïen l'admiració, pels seus excepcionals discursos, en assemblees compostes per il·lustres professors, i Condé posseïa, als quatorze anys, la ciència militar dels millors tècnics.

Per altra banda, però, hi ha qui sovint fa la facècia de destacar, al contar-nos la biografia d'alguna celebritat mundial, que no fou cap infant prodigi, tot el contrari, un infant mediocre i desaplicat, o bé un jove de talent gris i mal estudiant.

De tot hi ha a la vinya del Senyor —com deien els nostres avis.

NACIONALITAT

D'una trentena d'anys ençà, molts països han aportat modificacions a les lleis referents a la naturalització dels estrangers. Abans, bastava de vegades un casament per a adquirir automàticament una altra nacionalitat. Fins al 22 de setembre del 1922, l'estrangera que es casava amb un americà esdevenia americana. Actualment, li cal fer una demanda especial i justificar tres anys de residència al país.

—Aquests dies m'ha demanat cent vegades el meu autògraf...

—És un home perseverant.

(De LONDON OPINION, Londres)

HE pujat
Rambla
amunt

com caminant per un país d'ensomni. L'asfalt mullat és un vidre de meravelles. La pluja n'ha fet un cristall transparent que us lleva dels peus la terra ferma i us hi posa la llum i la fondària del cel. Camineu com pels espais i no voleu enlaire perquè porteu suspesa als peus la llum d'una ombra. La gent us ve com per l'atmosfera, caminant per una mena de Camps Elisis d'arbres dobles. Uns, amb branques enlaire i uns altres, des-sota mateix, que enfonsen unes arrels estranyes al cel. Veieu xicots joves, amb ombres clares, que donen passes ràpides i fermes com sacsejant-se el pes de les sabates, com si volguessin desprendre's d'aquell ròssec de llum.

I, aleshores, imagineu tot un desmai d'ombres que cauen endintre, cap a les vostres fondàries, tota una pluja de llums que es fonen, com aquesta gota morta que, si mireu enlaire, veureu que avui fa el sol. N'hi ha d'altres, que caminen feixucs, amb ombres denses i negres, arrapades, i van amb passes lentes com si els costés de portar-les. I hi ha l'alegria dels tramvies, que corren seguits d'unes llums clares. I els vestits de les noies, aquests verds i aquests roses que tremolen líquids pels aires. I aquella taca de sang, reflex d'un anunci. I uns

Plou a la Rambla

arlequins immòbils, vestits de coloraina, que us fan pensar en Picasso, en ballets russos. I són la llum d'una columna anunciadora. Mireu a terra, que és el vostre enlaire. I us fa por passar pel mig de la Rambla, perquè als peus hi teniu un cel massa pregon. I busqueu una riba per aquell riu de llum i camineu confiat per damunt de l'ombra dels arbres. I trepitgeu amb compte el deves-sall de llum de les floristes, aquella paleta exaltada de colors que es vessa cel endintre. I us mireu les fulles caigudes que reposen, al mig del passeig, amb la galtà damunt de la seva ombra. I aquell home que passa amb una gran corona a l'espatlla; i els colors, per terra, van seguint Rambla avall, camí del cementiri.

I aquells clavells, de tija llarga, que s'inclinen del test i decanten el cap i s'emmirallen. I tot allò que passa va encenent llums que corren silenciosos per aquells espais de fondària.

I, aleshores, veieu que quan no plou i la Rambla s'asseca i l'asfalt s'endureix, se us limita; se us tanca un altre món, món irreal d'ensomni. La Rambla clou els ulls i s'adorm damunt el llit d'espais que porta dintre...

JOAN ALAVEDRA

Del gra de sorra a la muntanya

Madame ha tornat d'un llarg viatge; a l'estació l'espera el majordom que amb molta prosopopeia es desfà en salutacions.

—Què? —pregunta Madame—. ¿Hi ha hagut alguna novetat al castell durant la meua absència?

—Cap, Madame... Es a dir, sí; una: va morir «ninet»...

—La meua gosseta? Oh!... ¡Pobra «ninet»! Però... com va morir?

—A conseqüència de l'incendi que hi hagué a les quadres.

—A les quadres? Llavors... ¿què ha estat dels cavalls?

—També morts, Madame... Una guspira que degué escapar del castell.

—El castell? ¿També s'ha cremat, doncs, el castell?

—No en queda rastre. Algú suposa que el foc fou promogut per una guspira que llançaren els ciris que feien llum al cadàver del vostre espòs.

—Què dius, ara! El meu espòs? Mort?

—Sí, Madame... Es suïcidà perquè el seu banquer féu suspensió de pagaments...

(I menys mal que en arribar aquí es suspengué el diàleg!)

La flema d'un britànic

Amb tota la seriositat de què és capaç un anglès, Mr. Rogers explica a uns seus amics i amigues això que segueix:

—L'estiu passat jo em trobava a París acompanyat de la meua esposa. Ens allotjàvem en un dels millors hotels. Un vespre —un vespre d'octubre, de cel amenaçador i aire molest—, tant a la meua esposa com a mi se'ns ocorregué de fer-nos servir un te. De sobte una ventada obre violentament el balcó. Cau una pluja torrencial. La meua esposa s'apressa a tancar en el precís moment que cau un llamp que redueix a cendra la meua malaurada Mary...

Tots els oients s'estremeixen d'emoció. Algunes dames diuen: «Oh, pobra senyora! Reduïda a cendra!...

—I vostè, mister, ¿què va fer davant d'aquell terrible espectacle?

—Oh, res... —respon amb tota naturalitat l'anglès—. Acabar de tancar el balcó i dir a la serventa que duia el te: ¿veritat que tindrà l'amabilitat d'escombrar la meua esposa?

COM HE DESCOBERT EL VOL A VELA

Campió d'acrobatisme aeri, pilot de proves, pilot de raid, Marcel Doret, actualment un dels aviadors francesos més eclèctics, ha esdevingut l'un dels més fervents adeptes del vol a vela.

El cèlebre pilot —conegut dels barcelonins, puix que ha actuat a casa nostra— ha publicat en un diari les seves impressions, tan noves, sobre aquest esport magnífic. Heuvos-les ací.

..... diu
MARCEL
DORÉ

en un silenci talment inesperat... El meu objecte inicial era, sobretot, el descans inefable que, cada diumenge, em procurava el vol a vela, després d'una setmana de fer vol amb motor.

Un dia, baixant de 12 a 1.500 metres, vaig provar tota la gamma d'acrobatismes que tenia costum d'efectuar amb el meu avió d'alta escola.

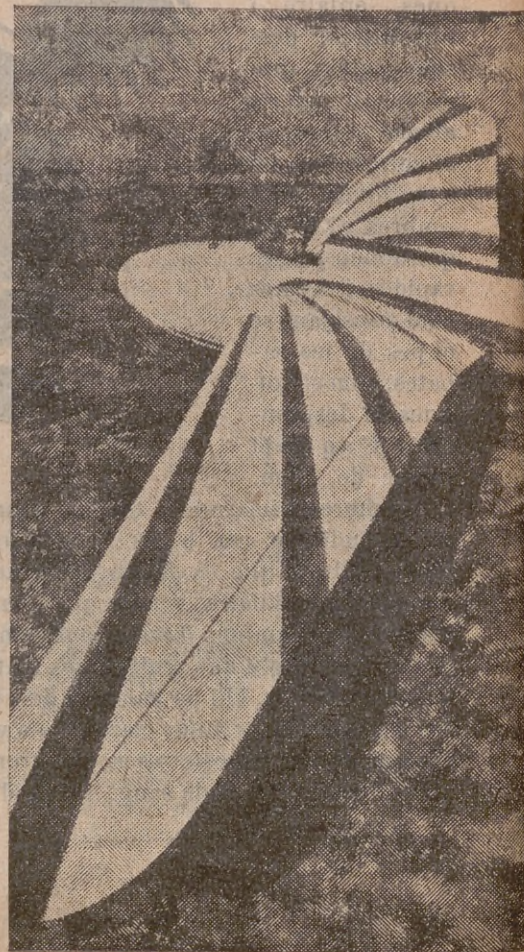
PER primera vegada d'ençà que faig de pilot, acabo de volar pels meus propis mitjans...

¿Això vol dir que tots els pilots de vol a vela han realitzat a la fi el somni d'Icar? Es potser anar una mica massa de pressa. Però aquesta força ascensional, que demanàvem fins ara a potents motors, amb quina alegria la descobrim en l'atmosfera ambiental!

Es després d'haver assistit a les flexibles evolucions dels nostres camarades, especialistes del planejador, que m'ha vingut la idea de provar fortuna. Per què no ho intentaria?

Des dels primers vols, vaig ésser absolutament conquistat per aquest esport meravellós i lliscar en el cel, sense soroll, buscar els corrents, evolucionar

Doret, al lloc de pilotatge del seu aparell

Al Miting Aeri celebrat a Saint-Germain, el planejador de Doret, que veiem a la part inferior, executà vertaderes diablures que entusiasmaron el públic.

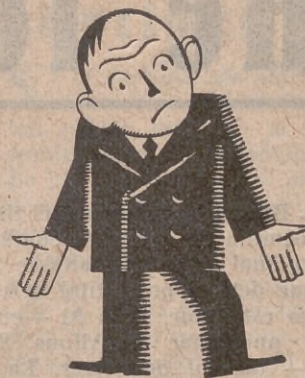
El resultat fou netament satisfactori. I això m'ha fet pensar que una exhibició amb planejador havia d'ésser almenys tan espectacular com amb un aparell construït per a l'acrobatisme amb motor.

Però el que és sobretot remarcable és la impressió meravellosa que experimenta el pilot.

Fa alguns dies, un camarada m'havia remolcat a 2.500 metres per damunt de Superbagnères. Sense que el soroll vin-

guí a torbar el silenci de les muntanyes, durant moltes hores, m'he passejat sobre els Pireneus, anant d'un pic a l'altre, lliscant dolçament per tal de no perdre res de l'espectacle meravellos que oferien als meus ulls les muntanyes cobertes de neu...

I aquest vol, un dels primers efectuats d'ençà de la meua nova «especialitat», restarà per a mi com un dels més bonics records de la meua carrera.

Perquè molestar-vos?

Podeu rebre CATALANS! (el magazine popular) a domicili, només retallant l'adjunt cupó, omplenar-ho i trametre'l a les nostres oficines: PLAÇA DE LA REPÚBLICA, 2, pral., inclouint-hi $\frac{16}{22}$ pessetes, preu de la subscripció per a un TRIMESTRE.

Sr. Administrador de CATALANS!

Us prego vulgueu anotar-vos la meua subscripció per a un trimestre (9 números).

Nom .....

Adreça .....

Població .....

Observacions: .....

Incloso setze pessetes
» vint-i-dues ptes.

"He tornat a comen-

A L. Brown ha recuperat el títol de campió del món. El combat en el qual ha batut Baltasar Sangchili, que deté el preat títol dels bantams, ha estat dur. Però Al —com és costum anomenar a Alfons Teófil Brown— no vol descansar. La seva magnífica forma és el que li interessa. No és endebades que hom el considera el millor boxador del nostre temps.

El que preocupa als altres boxadors, els crítics i aficionats a la boxa és com l'extraordinari boxador negre manté la seva superioritat física, reconeguda per tothom i que suara li ha permès reconquistar el títol de campió del pes gall. Per als «menagers» dels altres púgils, això és una obsessió.

Roger Mahler, ràdio-repòrter parisenc, ens ha descobert «el secret» dels èxits del campió negre, tan admirat pel públic català.

L'important és mantenir aquesta magror que li envegen més d'un dels seus adversaris que, cal dir-ho, són, ensems, els seus primers admiradors. Puix que, d'una alçada de un metre 75 centímetres. Al. Brown, no pesa més que 54 quilògrams!

—Em llevo a les set del matí —ha dit el propi campió— el primer que faig és beure'm un vas d'aigua calenta i, al cap d'uns minuts, ja sóc al bosc, an amb el meu «menager» Bob Robert, faig quaranta-cinc minuts de «footing» ràpid. A les nou, altre cop a casa, i em faig massar. Una hora de repòs i, a dos quarts de deu, esmorzo. ¿Sabeu quin ha estat, per exemple, el meu esmorzar d'avui? Dos ous passats per aigua, una tassa de te, una mica de pa torrat amb mantega i un vas de suc de taronja.

Al migdia, acompanyat d'alguns amics, faig un passeig en automòbil. A un quart de tres, ja sóc dalt del ring, on tot seguit comença el meu entrenament, que dura fins a les quatre, succeint-se els exercicis prou coneguts de tothom: salt a la corda, «pusching ball», boxa contra l'ombra, represes contra diversos «sparring-partners»...

Després d'un bon massatge, me'n torno a casa, on faig una mica de migdiada, fins a l'hora que m'és servit el dinar, el qual és compon de carn rosada, fruita i formatge.

Al. Brown es confessa

"Només a les curses de cavalls i al baccarrat he perdut quatre milions."

"Estic decidit a de-

Si bé és veritat que en altres temps m'era molt plaent cercar alegres diversions de nit, actualment, i des de fa ja molt, m'he sotmès a una vida d'absoluta austeritat. Res d'esplais noctàmbuls —declara el campió mundial—. Tot ha acabat. Al. Brown està decidit a dedicar-se únicament a la boxa.

***

Actualment té trenta anys. Va néixer el 5 de juliol del 1908. Setè fill d'un negociant de verdures del Panamà. Al. Brown anà a fer fortuna a Nova York, als quinze anys. Per tal de poder disputar el seu primer matx de boxa, als seus quinze anys n'hi afegí sis. Diu que féu el seu primer viatge amb la inten-

ció d'anar a cursar una carrera i que fou a conseqüència d'un accident d'automòbil del qual en resultà amb el nas fracturat i desfigurat, que freqüentà els medis pugilístics, on molt aviat les seves dots, la seva extraordinària constitució física i el seu «punch» feren parlar d'ell. O sigui que Al. Brown no té el nas aixafat per exercir la boxa, sinó que exerceix la boxa per tenir el nas aixafat. Qüestió de matis tanmateix.

Després d'alguns combats d'escassa importància, el seu menager d'aleshores, Jess Mac Maham, l'envià a Europa, amb l'encàrrec de fer alguns combats amb determinats campions d'aquella època, els quals havia de batre, si calia, amb «xiqué». Desembarcà a França i, com sigui que els seus punys fo-

çar"

dicar-me, no més, a la boxa..."

ren prou per imposar l'alta categoria de les seves excel·lents condicions, desobeï del tot el seu menager. I, efectivament, en cada ring que pujava, i en cada contrincant que li era oposat trobava l'avinentsa d'afirmar la seva sòlida reputació; els seus directes de dreta, com una metralladora, aplanaven nombrosos campions, ex-campions i xallengers, la majoria de gran fama i prestigi.

El diner li venia a cabassades i, cada dia més, la seva vida esdevenia la d'un potentat. La millor «vedette» negre de la boxa arribà a posseir milions.

—Només que a les curses de cavalls i al bacarrà n'he perdut quatre! —ha dit en un moment de confidències.

Joguina d'un escamot de paràsits,

acabà per arruïnar-se. L'any 1935, decaigut, desfet, àdhuc malalt, pujà al ring per sostenir la batalla contra Baltasar Sangchili —precisament el que suara ha vençut a París— i en la qual havia de perdre el títol de campió que acaba de recuperar.

—Ha acabat aquesta pesombra —ha dit Al. Brown no fa pas molts dies—. He tornat a començar i seguiré essent el que era. Treballaré de ferm i de valent; espero superar-me encara i triomfar d'una manera definitiva, com mai. Tinc confiança en la vida!

A Bèlgica s'edita el primer diari

Si és cert que els antics romans coneixien ja una espècie de full públic difós en el país, deu remuntar-se als principis del segle XVII per a trobar el primer diari que no fos solament d'informacions.

França i Anglaterra cregueren durant molt de temps emportar-se'n la palma de l'antiguitat, una amb la cèlebre «Gazette», de Theophraste Renaudot, creada en el mes de maig del 1631, i l'altra «The English Mercury», que datava del 1588 i que s'ha reconegut recentment com un engany literari.

En realitat correspon a Bèlgica l'honor d'haver donat naixement al primer diari. El 1605, un impressor d'Anvers, Abraham Verhoeven, obtingué dels arxiducs Albert i Isabel, el privilegi de publicar el «Nieuwe Tijdinghen», que amidava 13 centímetres i mig, compost de 8 a 16 pàgines. Es publicaren edicions en neerlandès i francès. Aquesta publicació, que sofri diverses transformacions, continuà apareixent durant vint-i-dos anys, o sigui fins l'any 1627.

—T'has quedat a l'oficina? Però, maridet, aquesta música de jazz no et molesta per a treballar?

(De ESQUIRE, Londres.)

CADA 10 Una DIES estona de POLÍTICA

per JOAN SAURET

Disciplina enginyosa

Un cap militar d'un esctor va manar, al començament de la guerra, efectuar un replegament de forces. El que rebia l'ordre contradeia amb els seus arguments aquella necessitat. Era una equivocació —al seu dir— abandonar la població A... i replegar-se a la P...

—Vós sou un militar i heu d'obeir.

No hi havia, doncs, altre remei que complimentar l'ordre. Però... l'home es revoltava per dintre, no podia avenir-se a aquella equivocació de tàctica. A l'últim trobà la manera de no desdir la disciplina i el que ell creia necessitat tàctica. Se n'anà amb dos soldats a l'estació de ferrocarril de la població que s'havia d'evacuar i féu esborrar el nom A..., el qual substituï pel de P... Fet això, trameté un avis al seu superior:

—Obeint les vostres ordres hem evacuat A... i ens hem replegat a P...

EVACUATS CATALANS

Passa la caravana d'evacuats per les nostres carreteres. S'ha dut el petit patrimoni guanyat a força d'anys i d'honradesa. Marxen els nostres germans amb el cap alt i la mirada amarada de dolor de tanta barbàrie viscuda. Els rebels els han encalçat, colla per colla, fins molt més enllà de les segones línies de foc. El camp català està ple de soles, ferides que la metralla ha produït en la nostra terra ubèrrima, paisatge meravellós inigualable.

Catalans sense casa s'aixopluguen ara per eres i masies d'altres contrades del país. Trista visió aquesta dels nostres vells, dels nostres fills, seguint al pas del carro, per la cinta blanca de la carretera festonejada de pobles i llogarrets catalans on hi viuen altres germans que encara no coneixen l'immens dolor que produeix l'exòde. Aquesta trista estampa catalana la devem a uns homes que es fan passar per patriotes i civilitzats. Són aquells que malden per una nova i estranya cultura feta a cops de metralla de foc i de destrucció.

Catalans! Germans nostres, gent que com nosaltres estima la nostra terra i per ella ho ha donat tot ha hagut d'abandonar les seves llars i seguir un llarg i trist pelegrinatge per Catalunya. No els abandonem. Oferim-los el pa i la sal. Donem-los acolliment. Obrim-los els nostres braços perquè l'enyorament no els faci dintre el cor un solc massa profund.

Té la paraula...

En els primers mesos del nou règim Macià presidia unes inacabables reunions de partit. Duraven fins a les quatre o les cinc de la matinada. Entre l'element convocat hi havia una infinitat de joves polítics que no deixaven passar cap detall sense el seu discurs d'aprovació o de rèplica, amb les conseqüents i obligades rectificacions. Entre aquells oradors n'hi havia un que batia el rècord del «demano per parlar». El President Macià —que tenia una gràcia nobilíssima a contar facècies— un dia explicava el cas i deia:

—Tant i tant demana la paraula que quan fem reunió i no recordo a qui li toca el torn de parlar la hi cedeixo. Mai no m'he equivocat.

L'OU DE COLOM

En un dels nostres camps d'aviació i mentre es fan els preparatius per a sortir una esquadreta, es parla i es bromeja. Es parla dels paracaigudes i de llurs tràgiques sorpreses. Un soldat pren basa en la conversa i diu que si fos ell no tindria cap recel al «paraigües d'aire». Es més, ni el necessitaria. Tothom el mira encuriós.

—A veure, explica com et salves d'un patac a cinc mil metres si el paracaigudes se t'adorm.

—Com? Molt senzillament. —Aclarí. Em deixo caure, vaig davallant. Quatre, dos, mil metres, atenció! quan tens la terra a dos metres, una mica abans de l'estavellada total, fas un saltet de mig metre i et deixes caure tranquil·lament. Resultat: la caiguda haurà estat només de dos metres i mig.

UNA ANÈCDOTA GALLEGA

Un ciutadà gallec acudeix a consultar una persona d'influència política. Es tracta d'un plet una mica difícil de guanyar. «Havia pensat —diu l'home— enviar al jutge el present d'un pernil.» «No ho féssiu pas! —objectà amenaçador el consultat— puix n'hi hauria prou per a que us fallés en contra!»

Al cap d'un temps el gallec torna a visitar l'amic polític. «I doncs, com ha anat això?», fa el visitat. El gallec diu: «Vaig enviar el pernil al jutge.» «No us vaig dir —torna el visitat— que us n'abstinguéssiu? Vós us ho haureu perdut!» «Ca, no senyor, al contrari; he guanyat! Vaig trametre-li amb una tarja del meu contrari!»

Filologia barata

Un diari comarcal publicava una secció filològica. En cada número el redactor «professional» posava al costat d'una llista de mots catalans mal escrits o mal emprats els seus corresponents substituïts.

L'home es preocupava de redreçar setmanalment els torts lingüístics. En una ocasió recomanà un mot en lloc d'un altre que considerava inadequat. El redactor d'un altre diari es veié amb cor de discutir l'autoritat de l'esmentat «filòleg» i el contradi en un llarg article que va causar l'astorament del director del periòdic afectat. «A veure si hem fet una planxa!», es deia el director tot compungit. Cridà l'especialitat en filològiques perquè refirmés la seva opinió en un altre article. Però... el redactor no s'ho va prendre tant a la valenta com s'esperava.

—Què me'n dieu d'aquest tanoca? Suposo que no té raó.

—No us hi amoïneu, que escrigui el mot com vulgui.

El número següent del periòdic ja no publicava la sàvia secció filològica.

Gratacels

FA poc temps hi hagué a Nova York una renyida competència a la qual els periodistes donaren el nom de "La batalla dels gratacels". Dos enormes edificis estaven en construcció, tots dos destinats a sobrepassar el famós Woolsworth, l'alçària del qual, per espai de 17 anys, havia dominat a totes les construccions de la immensa urbs. I cadascun d'aquests edificis es disputava l'envejable distinció d'ésser el més alt del món. Els arquitectes rivals (que abans havien treballat en societat) guardaren silenci per algun temps. Es rumorejava que estaven observant-se l'un a l'altre; que es vigilaven mútuament amb ajuda del telescopi i que, per mantenir la competència, augmentaven, una i altra vegada, alguns pisos que no estaven en el pla original. Però finalment hagué de conèixer's el resultat: la torre del Chrysler, amb 1.030 peus d'alçària, sobrepassà en 100 peus l'edifici del Banc de Manhattan i en 200 al Woolsworth.

EL BANC DE MANHATTAN

El Banc de Manhattan, però, havia creat un nou rècord en rapidesa de construcció. Erigit a Wall Street —dintre de l'ària congestionada del baix Manhattan, on les rendes són fabuloses i el temps emprat a construir significa una pèrdua segura pels propietaris—, la seva construcció devia efectuar-se en un temps molt curt i, en efecte, sols trigà dinou setmanes, o siguin centatorze dies feiners, malgrat que molts d'ells foren mal aprofitats, degut a les inclemències del temps. Durant aquest curt període, més de 16.000 tones de bigues i biguetes de ferro quedaren unides entre si, emprant per això prop d'un milió de reblons.

EL CHRYSLER

La victòria del Chrysler fou passatgera, perquè abans que la seva bandera onegés triomfant dalt de l'edifici, ja s'havia començat la construcció d'un altre gratacel gegant, l'Empire State, que havia d'assolir l'esplèndida alçària de 1.200 peus (400 metres) i que s'eleva sobre del terreny que ocupava l'antic Waldorf-Astoria. I encara segueix planejant-se la construcció d'altres edificis més alts, constituint aquesta batalla dels gratacels un estat de guerra que apassiona el públic.

Es curiós que, encara que Nova York sigui, per excel·lència, la ciutat dels gratacels (la meitat dels que hi ha als Estats Units estan reconcentrats en aquella metròpoli de 20 milles quadrades), el bregol d'aquest nou tipus de construccions és l'oest mitjà del país. Abans de 1880, el límit d'alçària d'un edifici era, més o menys, de deu pisos. Perquè en pogués tenir més, era indispensable construir murs d'un gruix enorme perquè suportessin el pes de l'edifici; però a principis d'aquella dècada, un arquitecte de Minneapolis concebí la idea de construir un enorme edifici, amb una encavallada d'acer recobert d'una capa prima de maons. Durant deu anys s'assajà el nou sistema, fins que, finalment, l'adveniment de l'acer estructural a baix preu féu possible l'erecció del tipus de gratacels projectat. I l'Exposició Universal de Xicagó donà apogeu a aquesta nova arquitectura típicament americana.

TOTA UNA CIUTAT

La vida d'una ciutat moderna, amb aquesta classe de construccions, està perfectament organitzada. Immediatament que s'acaba de construir un d'aquests gegantins edificis, l'ocupen deu o dotze mil persones que hi treballen. Tal contingent d'habitants seria suficient per habitar un poble, i els problemes que es presenten en l'edifici són fins a un cert punt similars als que es presenten en els petits pobles.

En l'opinió de molts experts, el modern gratacel és una construcció d'un mecanisme tan perfecte, que a les futures generacions no podran fer res per a perfeccionar-lo.

CIUTAT COMPRIMIDA

**Les
ciutats
creixen
cap
amunt**

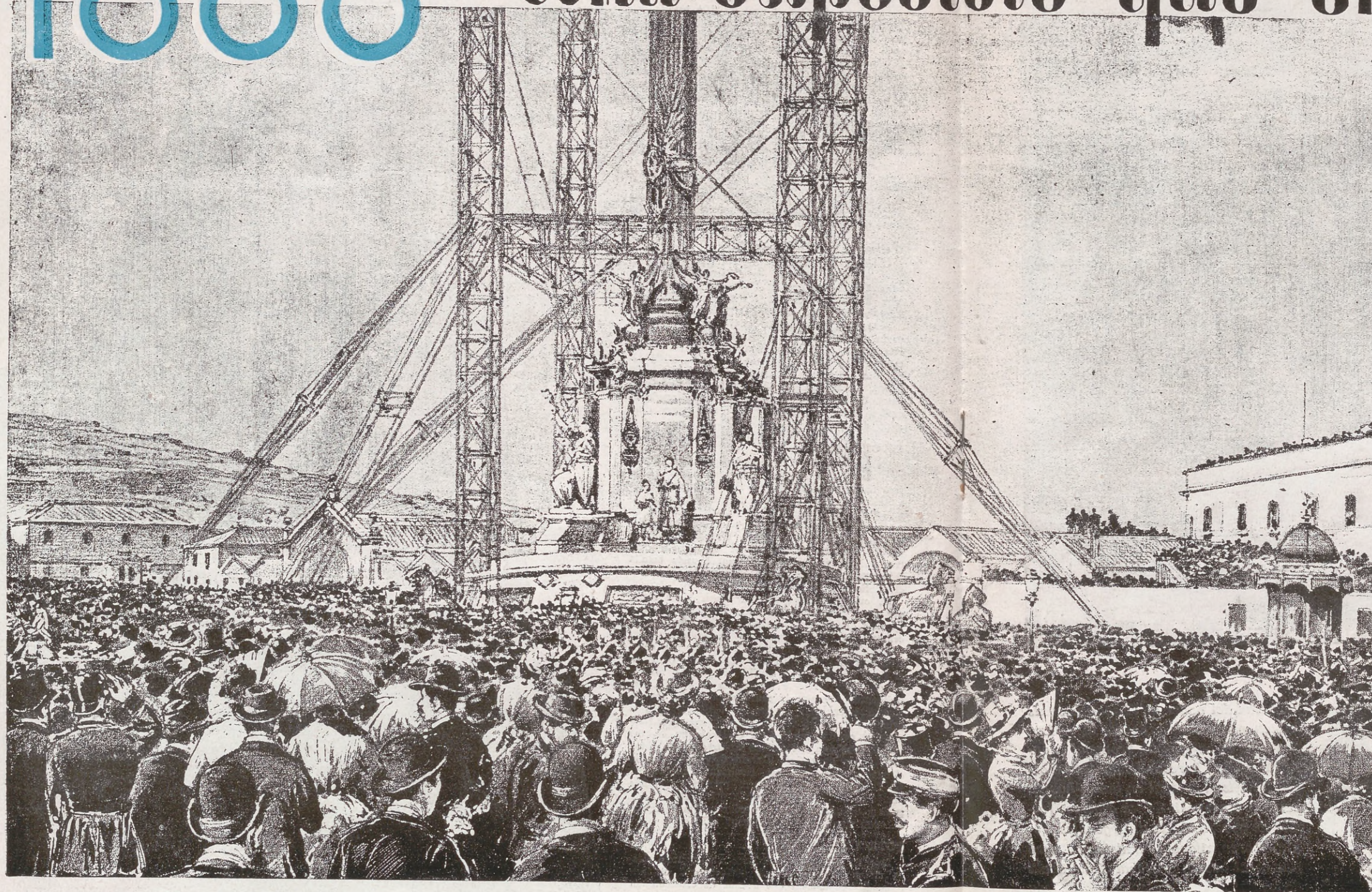

1888

Una exposició que engrandi

un poble

Un dels moments més emocionants de l'Exposició del 88, de la qual ara es commemoren els cinquanta anys, fou la inauguració del monument a Colom, entorn del qual s'aplegà tot un poble, una multitud que es divertia i sabia, al mateix temps, estimar la seva pàtria.

L'Exposició del 29 fou, simplement, de faramalla oficial. Quan es tancaren les portes del recinte de Montjuïc, i es digué: «Senyors, l'Exposició s'ha tancat», a la capital no hi quedà altra resta visible del certamen que el dels deutes. Teníem quatre carrers

ben empedrats, quatre carreteres ben asfaltades i uns milions de comptes endarrerits. En canvi, l'altra Exposició, la del 88, deixà darrera nostre, un solc fructífer i germinador, i un bon tros de l'actual esplendor i puixança de Catalunya es deu a aquella època magnífica.

Abans del 20 de maig del 1888, data en la qual personatges reials inauguraren l'Exposició, ja feia una colla de mesos, per no dir d'anys, que s'havia capgirat i obert el ventre de la capital a força de fer-hi obres i netejar-li la cara, treient-li les darres taques de provincianisme vuitcentista. Es feren les casernes noves, s'arranjaren parcs i jardins, s'urbanitzaren barriades senceres, s'edificà a tort i dret sense parar. La febre dels maons havia envaït la ciutat. Els mestres d'obres, els contractistes, els arquitectes, no paraven. Era l'època de les vaques grasses, i tot es feia amb una bona fe i amb un entusiasme exemplar. Els senyors Lluís Antúnez, Rius i Taulet-l'ànima de l'Exposició-, Eduard Maluquer i una colla de figurasses més, no paraven d'anar d'un cantó a l'altre preparant aquell aplec únic, aquell esforç titànic, que havia de consolidar la fama de Barcelona, com una de les ciutats més notables, belles i puixants de la Mediterrània.

Durant aquell temps, no hi ha cap dubte, es fa Barcelona, espiritualment i materialment parlant. Totes realitzà aleshores, des de la cosa més petita, a la més gran. Es posà la primera pedra a mil edificis, a dotzenes d'institucions. Feria escriuixir saber detalladament, a través d'un diari de l'època—el Brusi—totes les coses que es feren durant l'any abans de l'Exposició. Tot eren inaugurals, «primeres pedres». Els periodistes d'aquella època

no tenien un moment de repòs; més de quatre tingueren de restar al llit per indigestió. Els banquets i els vermut es succeïen. Era la folia constructiva. A base de maons s'alçava un país. Tot s'inaugurà en aquella època, des de les primeres obres de la Presó Model, fins les travessies al port per les «golondrines».

Eren els dies innocents i feliços dels diorames bèl·lics de les batalles de Plewna i Waterloo, panorames damunt dels quals s'abocava tota la gent vinguda de Manresa, d'Esparraguera, de Girona, de Tortosa..... Soler

(Vegis pàgina 26)

El maig del 1888 fou, indubtablement, l'època millor de Barcelona. La ciutat s'havia despul·lat dels seus ròncs i arcaics vestits provincians i treia ufana el nas a Europa; millor dit, Europa treia el nas, encuriosida, en aquest bell recó del món, engarlandat, bonic, més graciós i simpàtic que mai. I tot era mercès a un alcalde exemplar, a un home que s'havia ficat al cap fer de Barcelona una ciutat de cara i ulls, i ho estava aconseguint.

Ritme

Només l'albada es movia en la quietud d'aquest diminut pati de presó espanyola —albada anunciadora de mort— mentre el jove republicà es dreçava de cara un piquet d'execució. El grupet de les autoritats s'havia retirat a un costat per assistir a l'execució i, ara, l'escena es glaçava en un silenci penós.

Els rebels del primer a l'últim, havien conservat l'esperança que l'estat major enviaria l'ordre de suspendre l'execució. El condemnat era un adversari, però havia estat popular a Espanya. Es tractava d'un brillant escriptor humorístic que havia sabut distreure considerablement els seus compatriotes.

L'oficial que comandava el piquet d'execució el coneixia personalment. Eren amics, abans de la guerra civil. Els dos junts s'havien graduat a la Universitat de Madrid. Junts havien lluitat per l'enderrocament de la mo-

Un conte original de

Charlie Chaplin

Charlie Chaplin és literat a estonès. Però el gran actor es serva per a ell els seus escrits. Només ara, recentment, ha fet una excepció, amb aquest conte "Ritme", que oferim als lectors de "CATALANS!", traduït de la revista americana "Script", que ha publicat el text original.

"Ritme" és una narració extracinematogràfica, però hom trobarà en el seu estil l'empremta tan personal, tan humana, del gran Charlot.

narquia i del poder de l'Església. Junts havien passat nits senceres al voltant de taules de cafè, rigut, bromejat i consagrat hores i hores a discussions d'ordre metafísic. De tant en tant, s'havien barallat a propòsit de les diverses formes de govern. Llurs divergències d'opinió eren, llavors, amistoses, però finalment havien provocat el dallabaix de tot Espanya. I havien conduït el seu amic davant d'un piquet d'execució.

Però per què evocar el passat? Per què raonar? Després de la guerra civil, per què servir el raonament? En el silenci del pati de la presó, totes aquestes interrogacions anaven i ve-

nien, febroses, en l'esperit de l'oficial.

No. Cal suprimir el passat. Només compta l'esdevenidor. I què és l'esdevenidor? Un món que el privaria de molts vells amics.

Aquest matí, era la primera vegada que es retrobaven des de la guerra. No s'havien dit res. Només havien bescanviat un somriure mentre es preparaven a entrar al pati de la presó.

L'albada trágica dibuixava unes ratlles argentades i vermelles en la paret de la presó i tot respirava la quietud, i el ritme del repòs s'unia a la calma del pati, un ritme amb batecs silenciosos com els d'un cor. Enmig d'aquest silenci, la veu de l'oficial que manava el piquet ressonà contra les parets de la presó: "Preparats!"

A aquesta veu, sis subordinats apretaren llurs fusells i restaren encarquerats. La unitat del seu moviment fou seguida d'una pausa, durant la qual la segona veu havia d'ésser donada.

Però durant aquesta treva, passà quelcom estrany, quelcom que vingué a trencar el ritme. El condemnat tossí, s'escurà la gorja. La interrupció aquesta destruí l'encadenament dels fets.

L'oficial es girà vers el presoner, creient que anava a dir quelcom. Però no se sentí ni una paraula. Girant-se de bell nou vers els seus homes, es disposà a donar la veu següent. Però una revolta sobtada s'emparà del seu esperit, una amnèsia psíquica que convertí el seu cervell en un espai buit. Perdut, restà callat davant dels seus homes. Què passava? L'escena al pati de

la presó no significava res. L'oficial no veié sinó objectivament un home, d'esquena a la paret, de cara a sis altres homes. I aquest grup, allà, al seu costat, quin aire més idiota no tenien, semblants a rellotges de cop i volta parats!

Ningú no es bellugava. Res no tenia cap sentit. Passava quelcom d'anormal. Tot plegat no era sinó un somni i calia que ell se n'evadís.

Obscurament, la memòria li retornà de mica en mica. Quan feia que era allí? Què havia passat? Ah, sí! Havia donat una ordre. Però quina era l'ordre següent?

Després de "preparats", era "Carregueu!", després "Apunteu" i finalment "Foc!". L'oficial en tenia una vaga idea en el seu subconscient. Però els mots que calia dir semblaven llunyans, vagues i fora d'ell mateix.

En la confusió, cridà d'una manera incoherent, es féu un embolic de mots que no tenien cap sentit. Però respirà en veure que els soldats carregaven les armes. El ritme de llurs moviments reanimà el ritme del seu cervell. Tornà a cridar. Els soldats apuntaren.

Però durant la pausa que seguí, uns passos apressats ressonaren en el pati de la presó. L'oficial ho sabia: Era l'indult. Immediatament tornà en si.

—"Pareu!"—cridà frenèticament al piquet d'execució.

Sis homes aguantaven un fusell. Sis homes foren arrossegats pel ritme. Sis homes, en sentir el crit "Pareu!", dispararen.

L'estat moral, factor essencial de les malalties i dels guariments

FORAGITEM LES PENES I LES PREOCUPACIONS

EXISTEIX molta documentació sobre la influència de l'estat moral sobre la marxa, i potser fins i tot sobre la gènesi de moltes malalties, la causa positiva de les quals creiem, no obstant, conèixer.

Es pot dir que si la integritat del pensament depèn de la del cos, molt sovint la reciprocitat és també verídica.

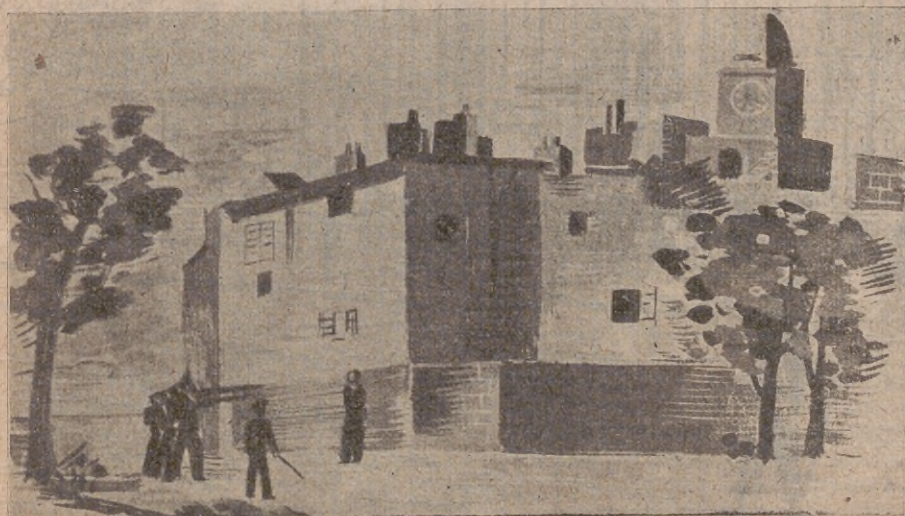
A la darrera reunió dels metges dels sanatoris del Jura i dels Alps francesos, que s'ha celebrat a Hauteville, molts d'aquests especialistes han aportat fets singularment torbadors.

Malaltes guarides de llur tuberculosi per un tractament adequat, reprenen llurs ocupacions i semblen en perfecta salut. Però l'una d'aquestes malaltes veu la seva mare morir d'un cranc, una altra perd el marit, una tercera renyeix amb la família, que adora, perquè aquesta vol imposar-li un casament de conveniència... Totes tres sucumbeixen ràpidament a una nova i sobtada empenta tuberculosa.

Quant a les malalties del cor, la qüestió és molt clara. La cosa comença per disturbis funcionals, la causa dels quals és obertament nerviosa. La repetició contínua d'aquests disturbis, en individus constantment deprimits o obsessiats, acaba, a la llarga, per fer aparèixer lesions veritables.

La mateixa demostració podria aplicar-se a propòsit de moltes malalties de l'estómac, en les quals les penes i les preocupacions obsessionants alteren primer la gana, i després enganduleixen l'estómac i els budells.

La causa és, doncs, indiscutible. Un mal estat moral pot influir greument la marxa de les malalties. Però això té una afortunada contrapartida. Mantenir-se en bon humor és també tenir una salut de ferro. Foragitar les penes, alliberar-se'n, encara que caiguem en un cert egoisme, és posar-se a cobert de molts mals.

Una exposició que engrandí un poble (Ve de la pàgina 23)

i Rovirosa treballava com un negre projectant il·luminacions i «panorames». Ningú no estava parat. Era tot, una enorme fol·lia, un batibull imponderable, un «bric-a-brac» lluminós, i multicolor....

Un dels protagonistes de la festa era el nostre port. Tot estava cobert de gallarets. L'havien dragat feia poques setmanes. Vaixells de tots els països hi ancoraren en pocs dies, russos, italians, austríacs, alemanys, francesos, anglesos. El dia abans de la inauguració hi havien, passejant-se per les Rambles, reis, prínceps i grans senyors de tots els països, des de Pràxedes Mateo Sagasta fins al representant del President de la República francesa, Baró de Berge. El poble, al costat del «globo cautivo», de la col·lecció de feres de Mr. Redembach, i de les representacions del Teatre Principal i del Teatre líric del «Conservatori del Liceu», podia donar-se el gust de veure tantes testes coronades, prenent tranquil·lament una orxata de xufa en qualsevol establiment de les Rambles, dels Porxos d'En Xifré o del carrer «Fernando».

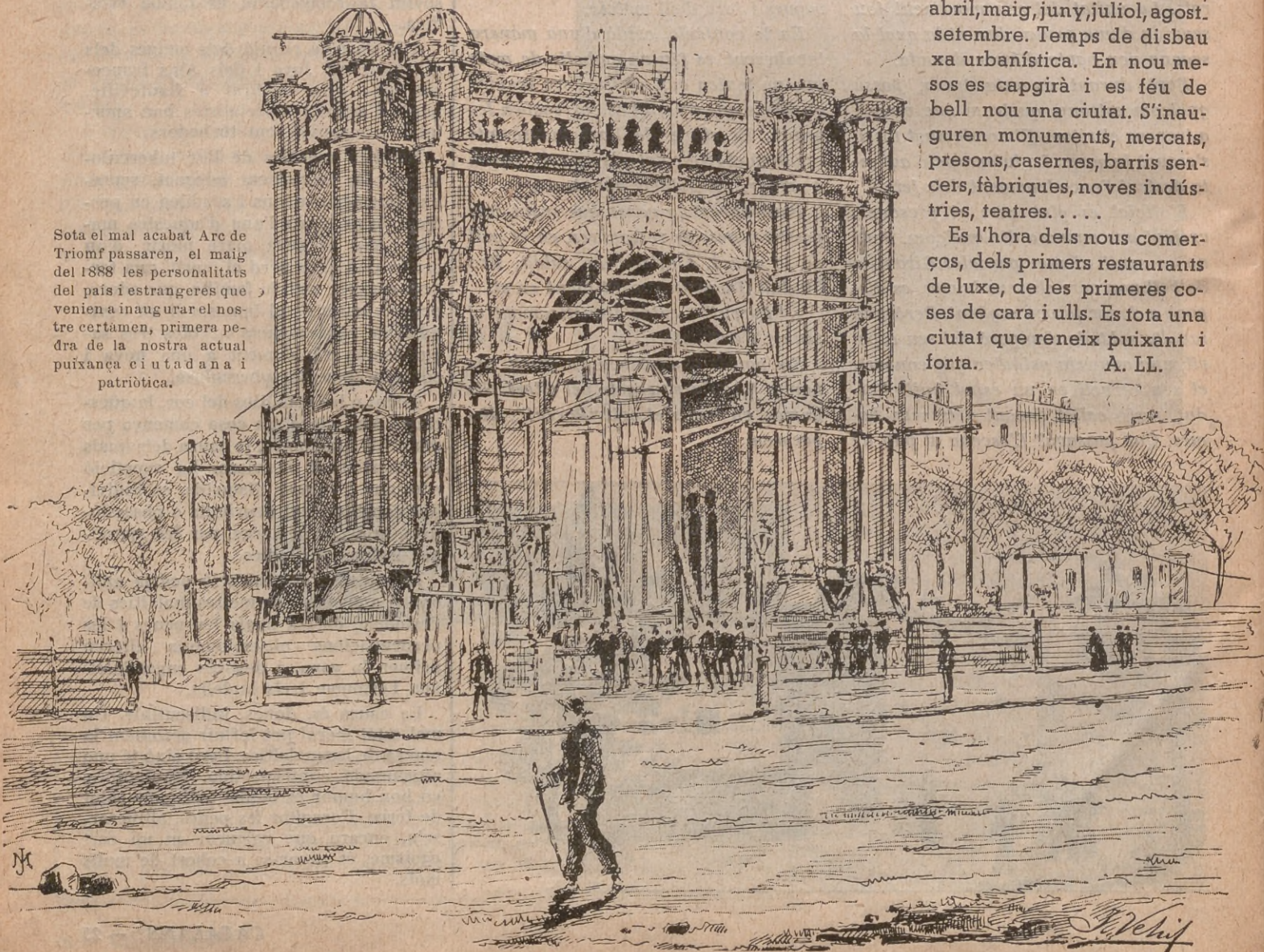
Hom no descurà les nostres coses espirituals, que l'Exposició ajudà a consagrar. Els filarmònics nostres pogueren tastar música bona. Mai com aleshores hom no conegué el que era la música de Beethoven. De les grans orgues del Palau de Belles Arts, hom podia aplaudir els grans intèrprets francesos amb les seves execucions de Bach, Haëndel, Cèsar Franck. Era la consagració oficial de la nostra poesia. «Serafí Pitarra», era homenatjat per la pròpia regent per la seva obra «Batalla de reines» i per les seves mateixes mans, la sobirana austríaca lliurava els llores del triomf, als poetes Col·lell, Matheu, Ribot i Serra, Picó i Campamar, Bassagoda, Riera i Bertran, Sempere i Miquel, guanyadors dels Jocs Florals.

Sota el mal acabat Arc de Triomf passaren, el maig del 1888 les personalitats del país i estrangeres que venien a inaugurar el nostre certamen, primera pedra de la nostra actual puixança ciutadana i patriòtica.

..... Gener, febrer, març, abril, maig, juny, juliol, agost, setembre. Temps de disbau xa urbanística. En nou mesos es capgirà i es féu de bell nou una ciutat. S'inauguren monuments, mercats, presons, casernes, barris sencers, fàbriques, noves indústries, teatres. ....

Es l'hora dels nous comerços, dels primers restaurants de luxe, de les primeres coses de cara i ulls. Es tota una ciutat que reneix puixant i forta.

A. LL.

T. E. LAWRENCE

MODEL D'AVENTURERS

— PER —
RAMON DE
P. VAYREDA

LAWRENCE (Dibuix de Josep Pujol)

SI és cert que cal reconèixer l'aventurer com a home de tots els temps, també ho és que no ens ha pas estat possible conèixer-lo, en el seu aspecte individual, d'una manera definitiva, fins que tipus com: Warbeck, Casanova i Cagliostro, entre altres, varen deixar-nos un conjunt de dades prou concret o les memòries de llurs relacions amb la societat de llurs temps.

Se'ns dirà, segurament, que cal destriar només els trets essencials de la vida dels grans cabdills de la guerra, perquè sigui fàcil trobar en la major part d'ells l'esperit d'un aventurer; tot amb tot, si entenem l'aventurer en el sentit de l'home que, a més de posseir les qualitats de tal, aconsegueix no sols deixar rastre en l'ambient del temps en què va viure, sinó que, a desgrat de la barreja de les seves qualitats i defectes, ha esdevingut una figura característica d'aquest temps, caldrà admetre que Casanova n'és el representant més genuí i que sobresurt per damunt dels altres aventurers del segle divuitè.

Corresponent, però, tot seguit a la idea que ens ha suggerit aquestes ratlles, direm que ens agradaria escatir amb una certa precisió, fins a quin punt la figura del Coronel Lawrence, l'aventurer anglès traspassat ha fet ara tres anys, pot considerar-se com la superació del tipus de l'aventurer i quines han estat les causes d'aquest ennobliment en uns temps en els quals el baix aventurer s'ha desviat en la persona del bandit o «gangster», més perillós quan menys enarrit és l'ambient del medi en el qual actua.

Es veritat que si ens encarem amb la Història i, bo i desviant la qüestió per uns moments, prenem per exemple el cortisà en comptes de considerar l'aventurer, ens caldrà reconèixer que el cortisà, entre el tipus perfecte que d'ell va descriure Baltazar de Castillione i el de les corts dels darrers Lluïsos a França, va sofrir un veritable retrocés, fins a l'extrem que va passar de l'home noble i cultivat dels ducats italians del segle XVI a l'home més aviat ignorant, però bé que políticament refinat d'una cort sumptuosa i enlluernadora; però, això que pot semblar una digressió potser no prou escaient, no deixa, fins a cert punt, d'explicar l'aventurer que és comprensible que aquella societat produís, i que, de fet, la Revolució Francesa va liquidar d'una manera definitiva.

Cal reconèixer, però, que el caire que amb una major claredat pot fer-nos comprendre la superioritat indiscutible d'un home de la intel·ligència i del caràcter del Coronel Lawrence, és que mentre els esmentats Casanova i Cagliostro es movien en l'ambient de les timbes de joc del vell règim i exercien la màgia i la medicina en forma més que sospitosa, ell, després d'estudiar a Oxford i d'haver exhaurit, insaciable lector, la totalitat dels volums de la seva Biblioteca, presenta la seva tesi sobre les fortificacions de les Croades a base d'emprendre personalment un viatge a Palestina i realitzant a peu la majoria dels trajectes que, per a documentar-se, va veure's obligat a fer.

Per altra part, arqueòleg d'una gran preparació, el trobem al costat del seu mestre C. L. Woolley, en la descoberta

"Rei sense corona

de la ciutat sumèria de Ur, a la Baixa Messopotàmia, i, a l'Àsia Menor, en les excavacions de la ciutat hittita de Car-kemish.

Podrà dir-se, de tota manera, que, entre el temps de la figura que comentem i el dels aventurers del segle XVIII s'ha escolat prop d'un segle i mig i que el món ha fet molt de camí...; a la qual cosa nosaltres afegirem que, de més a més, a part que el cultiu de caràcter ha esdevingut una norma en els moderns mètodes d'educació, durant el temps transcorregut, no sols s'han dut a terme les més meravelloses exploracions, sinó que aquestes han esdevingut més nombroses i d'una major audàcia, a mesura que l'home hadisposat de mitjans més perfectes i d'una eficàcia major.

Hi ha, però, una altra figura que, en certa manera, pel seu caràcter i per la seva vàlua, podria servir d'enllaç entre els dos temps que acabem d'assenyalar i és la del gran poeta del segle XIX: Lord Byron, el qual, a més d'ésser també anglès, ofereix amb Lawrence la coincidència d'haver lluitat com ell contra els turcs. Cal reconèixer, tanmateix, que en aquell el prestigi del literat preval per damunt del de l'aventurer, i que si, per la seva complexió més aviat malaltissa i temperament poc equilibrat, representa una ideologia que anava irremissiblement a la posta, aquest, pel seu tremp, pel seu estoïcisme i per la seva forta voluntat, pot considerar-se com l'element inicial d'una nova i pura generació d'homes.

L'eficàcia i directa intervenció que Lawrence va tenir en el sector oriental de la gran guerra, podria fer que algú volgués presentar-nos-el com un home d'esperit guerrer; res, al nostre entendre, més lluny de la veritat, ja que difícilment un oficial... europeu no infós del seu esperit i del seu altruisme, s'hauria decidit a adoptar, amb l'entusiasme que ell va fer-ho, la indumentària i els costums dels àrabs i, si és cert que en ell hi havia un temperament de veritable lluitador, aquest, malgrat la seva admiració pels grans estratègues moderns i de l'antiguitat, era purament i exclusivament civil.

No hi ha pas dubte que en llegir la relació de les seves gestes al desert i coneguda la seva sang-freda (un xic difícil d'explicar... en un home tímid com ell), en l'arriscada tasca de destruir els trens i les vies fèrries dels turcs —«plantar tulípies», com ell en deia, tot i fent ús d'un simbolisme molt oriental— hom arriba a sentir un veritable neguit, que sols pot justificar-se per la idea que el nostre heroi seguia estrictament un pla molt meditat per endavant i que, a la llarga, no podia menys de portar-lo a l'èxit que finalment va assolir, ajudat d'una manera innegable pel seu tacte i pel coneixement que tenia de les llengües i costums dels habitants del desert.

Per altra part, el seu dinamisme extraordinari, que l'impel·lin a desplaçar-se constantment, unit al seu temperament poc sociable i un bon xic excèntric, contribuïren adonar a la seva figura, ja esborradissa per pròpia voluntat, el caràcter llegendari que, cada dia més, va adquirint i que no podrà menys d'intensificar-se quan el factor temps hagi permès estendre damunt seu el vel de l'oblit a través del qual, però, no deixarà mai de fer-se albiradora la seva forta personalitat.

Una altra prova de la seva manca de vanitat i del seu desinterès per als honors i pels alts càrrecs —que també contrasta amb el fet que aventurers com els suars esmentats manlleuessin o no poguessin explicar els títols nobiliaris que ostentaven—, és que no va costar-li gens de refusar les condecoracions que havia guanyat en les campanyes del proper Orient i que, després d'intervenir directament i eficaç en la creació dels nous regnes d'Irac, de Transjordània i l'Aràbia, va fer-hi posar gent del país, mentre ell, bo i canviant de nom diverses vegades a fi de passar desapercebut, va tornar-se'n a Anglaterra per a morir-hi obscurament, el 19 de maig del 1935, de resultes d'un vulgar accident de motocicleta.

Va ésser arran de l'accident que va costar-li la vida, que alguns periodistes negaven la realitat de la seva mort i deixaven entreveure la possibilitat que no tractés d'encobrir-se alguna de les seves intervencions secretes, donat que llavors s'iniciava l'acció d'Itàlia a Abissínia; però, han passat ja tres anys...

COLOFÓ

D'ençà d'algunes setmanes, els telegrams i els comentaris de la premsa ens han posat al corrent, no sols dels greus fets ocorreguts a Palestina, sinó també de les mesures que, per a contrarestar-los, ha pres el govern de la Gran Bretanya, amb la detenció del principals caps del moviment nacionalista àrab, parlant-se de la seva possible deportació a les illes Seichelles de l'oceà Índic.

Ara bé, donat que un diari de Barcelona s'ha referit a aquests esdeveniments, qualificant els promotors del moviment d'emulats de Lawrence, el que podria donar lloc a alguna apreciació poc ajustada respecte a la personalitat d'aquest home extraordinari, intentarem exposar una revisió dels fets amb la màxima amplitud possible, a fi de palesar que, després de la mort del rei Façal i de la del mateix Lawrence, figures que iniciaren el desvetllament del poble àrab, és molt difícil afirmar res sobre la trajectòria que en aquests darrers anys hagi pogut prendre aquest moviment.

Sembla ésser un fet innegable que agents estrangers, a sou d'una potència mediterrània, han influït secretament en aquest assumpte fins a l'extrem de provocar diversos actes de violència que, finalment, han posat en guàrdia el Govern d'Anglaterra. Entenem, però, que per planejar amb tota amplitud aquesta qüestió, cal enfocar-la donant a conèixer els

de l'Aràbia..." (THOMAS)

dos extrems que, al nostre entendre, la flanquegen. Farem remarcar per un cantó, el caire romàntic de l'obra realitzada per un home sensible i ple de voluntat, els avantpassats del qual es diu que deriven d'un dels creuats que acompanyaren Ricard Cor de Lleó, i per l'altra, el caire que podríem dir-ne materialista, d'uns interessos sobre determinats jaciments de petroli, bo i valent-se de la confiança que a aquesta raça, tot just desvetllada d'un somni secular, havia inspirat Lawrence i que, en certa manera, es comprensible que vegi amb mals ulls la implantació del Sionisme.

Contra aquests dos extrems, i en difícil coordinació amb ells, hi ha una Anglaterra que dubta i que, després d'haver permès la ruptura de Lawrence amb la «Intelligence Service», ara comença a veure-hi clar i, ja massa tard, lamenta la mort prematura d'un home desinteressat i noble, el qual, com conta Thomas en el seu llibre: «Lawrence, rei sense corona de l'Aràbia», no havia cregut mai en la possibilitat d'una organització moderna del poble àrab i menys en el perill d'una revolta contra les potències occidentals que, d'una manera tan ràpida com eficaç, l'havien lliurat del jou dels turcs.

Es per això que, tot i la manca d'informació que fa difícil treure l'entrellat d'aquesta situació complicada, hom no pot menys de considerar incompatibles l'esperit que animava els procediments emprats ahir per Lawrence i els que, a base d'atemptats personals i sabotatges, empren avui els que, guiats sols per cobejances econòmiques mouen, per sola mà, el moviment nacionalista alarab dels nostres dies.

Ja sabem, quan hem iniciat aquestes ratlles, que era molt difícil, per no dir impossible, arribar a una conclusió concreta en un problema que es troba encara en el que podem dir-ne el seu període àlgid; de tota manera, aneu a saber si, a hores d'ara, els que actuen en aquesta qüestió per compte d'altri, no s'han adonat ja que és possible que s'hagin ficat a la boca del llop. Altrament, seria que no mereixen pas els nombrosos sacrificis que, en més d'una ocasió, àdhuc amb risc de la seva vida, va fer el nostre biografiat

R. V.

MÉS QUE NAPOLEÓ

Conten que un anglès va pujar al cim del Mont Blanc, i el guia que l'acompanyava li digué així:

Ens trobem als Alps de l'Alta Savoia, el pic més enlairat d'Europa, 4.810 metres sobre el nivell del mar. Per cert que el gran Napoleó va pujar-hi i s'estava aquí mateix on és vostè, considerant amb orgull que es trobava més amunt que tots els altres homes.

—Dius que fou Napoleó?

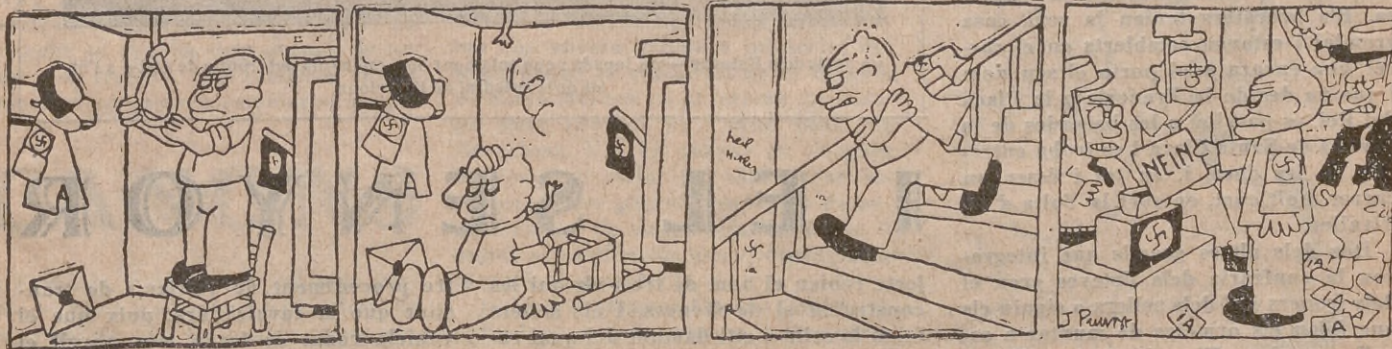
—El mateix, sí, senyor! Dret aquí... En aquesta mateixa posició.

—Té... —féu l'anglès—. Aquí tens cinc francs i puja'm a coll i be. Vull poder dir pertot arreu que jo he estat més enlaire que el gran Napoleó!

Moscú creix...

Moscú creix més rapidament que Leningrad, escriu un diari nord-americà. Abans de la revolució, Moscú tenia 1.600.000 habitants per a 17.000 hectàrees. Ara, té 3.628.000 d'habitants per a 26.900 hectàrees. Leningrad no ha arribat, encara, als tres milions d'habitants.

ELL ES VOLIA SUICIDAR (DRAMA ALEMANY)

Fritz, davant la consigna de Goering, «menys mantega i més canons», es decideix pel suïcidi abans que per la mort de fam. L'home prepara, a la seva cambra, la forca que ha de lliurar-lo de les vicissituds de l'Alemanya hitleriana, però la corda és prima i llevat d'un «nyanyo» de bones proporcions, el seu físic no aconsegueix anar a l'altre barri. Fritz, però, és home de recursos. Aquell dia hi ha eleccions. Ja està! Marxa a la taula electoral més propera i vota: No! I resta tan tranquil, en espera que el «suïcidi»...

EL SENYOR ESTEVE

PER

JOAN AMADES

AQUESTS dos personatges encarnen el sentit de la tradició barcelonina i enclouen tot el deix del patriarcalisme o de la casolana bonhomia que tant va distingir els nostres avis i que per bé que d'arrel secular plasmà i es condensà en la vida de la Barcelona vuitcentista. Aquests dos tipus no són arbitraris com s'ha cregut; tenen un cert realisme. El senyor Esteve respon a la idiosincràsia d'una vella collectivitat barcelonina subsistent fins ara. El senyor Canons sembla que havia estat un personatge real, encara que no ens és possible afirmar-ho rodonament.

Es prou conegut el vell costum d'aplegar-se els vells menestrals per oficis i de formar un gremi o una confraria sota l'advocació d'un sant. Una de les velles confraries barcelonines que gaudí de major fama i de més gran prestigi fou la Confraria de Sant Esteve, la qual estava integrada per quatre diferents oficis, tots ells molt importants dintre de l'antiga vida de la ciutat; però en tot i la seva rellevant importància, cap d'ells no constava d'un gran nombre d'afiliats i el seu reduït nombre de membres els feia adequats perquè s'agrupessin a fi de formar un organisme un xic nombrós. La Confraria dels Esteves, com se la va anomenar darrerament, estava integrada pels gremis de brocaters, o sigui, de teixidors en robes finíssimes amb fils d'or i d'argent, indústria molt important en temps medievals, però que modernament, i per efecte del canvi de costums, restà només reduïda a la indumentària religiosa. Els brocaters tenien la seva casa gremial i estaven establerts en el carrer que encara avui porta el seu nom i que va des de la Freneria a la Plaça del Rei, és paral·lel a les baixades de la Presó i de Santa Clara i es troba entremig de les dues, i, en tot i ésser un carrer molt curt, en surt la Volta d'En Fivaller.

Dos dels altres gremis que integren la confraria dels Esteves eren el dels freners i el dels sellers o siguin els que feien els ormeigs de muntar a cavall o cavalcar. Els primers treballaven el ferro i feien les bocades de la testa de les cavalcadures, les quals servien per a frenar-les i menar-les i per això el conjunt de peces que formaven l'ob-

La porta dels Esteves —ara tapada i que solament hom endevina pel frontis de aalt— a l'absis de la catedral de Barcelona

I EL SENYOR

jecte rebien el nom de fre i els qui les construïen el de freners. I els sellers feien la sella o siti damunt del qual cavalcava i seia el genet. Era fet de pell a vegades amb ajut de fusta, i sovint cobertes de drapatges i brocats. Aquests dos gremis havien tingut gran importància quan gairebé no es coneixia al-

tre procediment de viatjar i de transitar que la cavalcadura, puix que el vehicle rodat és força més novell el seu ús del que generalment es creu. Aquests dos gremis estaven establerts al carrer de la Freneria, que com el dels Brocaters encara avui conserva el mateix nom. Els freners i els sellers

devien ésser els qui més influència tenien en la vella confraria, puix que en l'escut o segell de la corporació hi ha una sella i un fre.

L'altre dels quatre gremis era el dels pergaminers, o sigui la branca dels blanquers pellicers o pellaires que estaven especialitzats a treballar i assonar la pell fina i llisa, que era utilitzada per a escriure i per a la redacció de documents abans de la descoberta del paper. Els blanquers de la ciutat itàlica de Pèrgam foren els que més es van distingir en el preparat i treballat d'aquest tipus de pells i d'ací que arreu dels pobles de la civilització medieval prenguessin aquests fulls de pell el nom de la ciutat de pèrgam i se'ls anomenés pergamí. Els pergaminaires estaven establerts en el carrer de la Palla, que abans se l'havia anomenat dels Pergaminers.

La confraria dels Esteves havia estat una de les més importants de la nostra ciutat, com ho prova el fet de tenir un altar i una capella pròpia a la Seu i l'haver-hi en aquesta capella una porteta que donava fora del temple, la qual es tancava amb una clau diferent de totes les altres de l'església, la qual guardava el confrare o prohoms major. Els Esteves, per tant, podien entrar i sortir de la Seu sense tenir-ne de donar compte ni satisfacció a ningú i de manera independent de l'organització i règim capitulars. Aquesta porteta donava a la capella de la confraria, en la qual es venerava una imatge de sant Esteve i es guardava una relíquia del sant. Part de fora de l'absis de la Seu, des del carrer, i gairebé davant d'on s'escau la porta del palau de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, encara pot endevinar-se el lloc on hi havia hagut la porteta que donava a la indicada capella. Entre els contraforts i les arestes de caràcter ornamental de l'absis, i gairebé damunt de l'indret on es troba la capella de què parlem, hi ha una magnífica gàrgola que figura un cavaller cavalcant, la qual assenyala l'indret on es troba la capella dels gremis de sellers i de freners, com també el carrer immediat on estaven establerts, o sigui

als cementiris de les esglésies, situats al davant i al voltant dels temples, o sigui en els terrenys no edificats, que modernament s'han convertit en places. Les places que trobem vora de les velles esglésies, sobretot les de les antigues parròquies, havien estat fins fa no gaire més d'un segle, els fossars on s'enterraven els feligresos de la parròquia. La confraria dels Esteves, per raó de radicar en la Seu i també perquè els quatre oficis que la integraven n'eren veïns, en morir eren enterrats a la Seu; fet que en els temps de què parlem constituïa un dels majors honors i de les màximes satisfaccions.

Quan la vida gremial va decaure i el règim gremial va perdre prestigi, la menestralia barcelonina es va decantar a fer-se de la confraria dels Esteves pel goig d'ésser enterrat a la Seu. La confraria, doncs, perdé el caràcter netament gremial, tothom en podia formar part i fou aleshores quan els bons pares de família sentien goig de fer-se esteves, i quan es creà el tipus barceloní que ens ocupa. Per la part exterior de l'absis, i a prop de la indicada porta, encara es poden veure diverses inscripcions que testimonien els enterraments dels confreres. Moltes porten l'escut de la confraria i algunes l'any, que gairebé sempre pertany al segle XVIII. La confraria ha subsistit fins ara. Cada any feien una festa solemne i repartien als assistents un imprès en el qual es descrivia un fet miraculós atribuït a sant Esteve reproduït d'un vell text que figurava anotat en el llibre de la confraria. El romanç que es repartia darrerament, encara que imprès avui, anava encapçalat per un boix d'època i conservava el llenguatge medieval del text. Encara pertanyien a la confraria alguns basters amics de seguir la tradició.

Quant al senyor Canons, no ens ha estat possible inquirir qui ha estat el personatge originari. Hom ha dit si havia estat un dels regents de l'antic Refino o fàbrica de canons barcelonina, que encara existia a primeries del segle passat al capdevall de la Rambla de Santa Mònica, en el terreny que ocupa avui l'edifici de l'antic Banc de Barcelona. Era un senyor de llargues barbes molt inflat pel càrrec que ostentava i que parlava amb aire de superioritat i de suficiència. El poble li aplicà el qualificatiu que el distingia en atenció al seu càrrec.

El nom de Senyor Canons també era aplicat a un dels primers vells asilats en la casa de Caritat, pels voltants del 1811. D'esperit liberal fou uns dels primers barcelonins que van deixar els cuixals, la calça curta i el barret de gresol, pels pantalons i el barret rodó

de copa o xemeneia, el qual portava a tot dur fins que va morir. Era molt parlador i discutidor i amb gran facilitat entaulava fortes discussions i aferissades polèmiques amb els qui no pensaven com ell i no li costava gaire engegar discursos, arengues i predicots. Sempre anava seguit d'un estol de mairada que li cantaven.

El senyor Canons
porta una casaca,
el senyor Canons
no hi porta botons.

o també,

no hi duu butxacons.

També deien una levita en lloc d'una casaca. Hi ha també un altra corranda barcelonina que ens parla de com anava vestit el senyor Canons:

El senyor Canons,
quan se'n va a sarau,
la camisa blanca
i el casacot blau.

Hi ha variants que canvien el tercer vers i diuen:

porta calça verda.

Aquesta mateixa corranda és també aplicada a un altre personatge barceloní, L'Avi Pelacanyes, el qual ens és completament desconegut.

La indumentària que segons la corranda vestia el Senyor Canons és la pròpia d'abans de la Revolució francesa, la qual subsistí a casa nostra fins a la invasió napoleònica. A jutjar per la seva manera de vestir, i si hem de donar crèdit a la corranda, el Senyor Canons correspon al temps que encara subsistia el Refino, o sigui, la vella fàbrica barcelonina de canons.

CONFIDÈNCIES

—Jo he estat un noi trobat.
—I jo una nola perduda...

CANONS

la Freneria, puix que la indicada gàrgola ve recte d'aquell mateix indret. Es de remarcar que els quatre oficis que integraven la confraria de què parlem estaven instal·lats en carrers propers a la Seu, on tenien establerta la confraria. Abans de la fundació de cementiris generals era costum enterrar els difunts

Del 10 a 31 de Maig

Exposició de les darreres Novetats de Primavera i Estiu

En confeccions de Senyora, Home i Nens

Preus molt aventatjosos

El més gran assortit en SUETERS, PULLOVERS,
ABRIGUETS, TRAJOS PER A NEN
I PER A SENYORA

el trobareu

Via Durruti, 49 i 51 - Hospital, 36 i 38,
Salmeron, 17, Fontanella, 17, Carme, 73,
Riera Baixa, 26 - BARCELONA

MOTIUS

Els americans afeccionen els motius.

Es així que anomenen Garbo «la misteriosa», Robert Taylor «l'home que fa batre el cor d'Amèrica»...

Però heus aci que Clark Gable, que fins ara havia estat estalviat, acaba

d'ésser batejat. Aquest sobrenom, o més ben dit aquesta perifrasi, és tot un programa. Clark Gable és conegut ara amb el nom de «l'home al qual cap dona no ha dit no durant cinc anys...»

¿Seria indiscret de saber el nom d'aquella que gosà... fa cinc anys?

CINEMA

Manera de veure les coses

Es indubtable que els fets històrics són vistos en el cinema d'una manera un bon xic arbitrària. En general, el que importa és el sensacionalisme d'un títol espectacular i l'atractiva sonoritat d'uns personatges consagrats per la història. Aquesta és adaptada d'acord a les conveniències comercials del "producer", i això és causa que els caràcters de personatges famosos ens resultin absolutament estranys.

Sudley Nichols, el formidable adaptador de la magnífica pel·lícula "El delator", es queixava un dia amb ocasió de la seva adaptació de "Maria d'Escòcia", d'aquestes irreverències imposades pels productors.

Els personatges —deia— sofreixen unes transformacions absurdes. El comte Bethwell, marit de Maria Estuard, que després del casament deixà sentir els seus instints d'home tirànic i pervers, ha estat vist sota un prisme completament oposat. En escriure el desenvolupament del film, hom hi imposà un caràcter que s'adaptés a la simpatia que rederich March inspira a l'element femení, i que sota cap aspecte no havia d'ésser frustrada. Per tant, calgué "fabricar" un comte Bothwell, romàntic, tendre, apassionat. El veritable "princep ideal", en fi, dels somnis de les nenes cursis. I no parlem d'altres arbitrarietats que fan referència al físic...

El negoci té una manera molt "especial" de veure les coses

★

Es conta de Charles Laughton, que és un dels actors més primmirats de Hollywood. Si li desplau un director, un personatge, una obra, o senzillament un autor, no hi ha manera de convèncer-lo de treballar.

Per un d'aquests escrúpols negà la seva col·laboració precisament als seus dos millors amics de la colònia del cinema: Josef von Sternberg i Irving Thalberg.

Aquell l'havia reclamat per a confiar-li el paper de Pere II en la seva gran pel·lícula "Caprici Imperial". Però el brillant heroi de "Rebel·lió a bord" no volgué acceptar, alegant que era una pel·lícula amb la qual no hi tenia confiança. A Irving Thalberg, en caivi, li refusà el paper de Micawber de "David Copperfield", per la senzilla raó que Dickens era un autor que no li plavia gaire.

I tota súplica fou debades.

Les dones de Sarajevo

Els seus homes vestits de blanc...

...es donaven les mans fent la sardana...

...la sardana bosniana.

La nova guerra europea

On haurem
d'encastar
la placa?

PER
FRANCESC
TRABAL

Un testimoni presencial m'explicava...

FA temps, un grapat de mesos, que sembla que volguem ressuscitar aquella història per a ús de pàrvuls, de l'home que cercava un arbre per penjar-se. Hi ha de banda a banda d'Europa un clima de guerra, gairebé es mastega, però sembla que la guerra no acabi de decidir-se degut a no saber ben bé "on" començar-la. Com ara fa vint-i-cinc anys, Europa està decidida a armar un dallabaix, i així com aleshores no s'engegà fins que trobà una bona cantonada per a posar una placa, ara sembla anar adalerada a la recerca d'una paret a propòsit. L'any 1914, Europa s'enamorà d'una cantonada de Sarajevo. On coincideixen ara les mirades dels països agressors? Cerquen posar-se d'acord a la busca d'un xamfrà per a perpetuar-lo, d'un pont, d'un port, d'una muntanya? L'any 1914 fou una cantonada de Sarajevo, davant la qual queien mortalment assassinats uns prínceps... L'any 1938, Europa té major ambició? En lloc d'una cantonada cerca una ciutat, i en lloc d'uns prínceps vol començar per assassinar tot un poble?

Es curiós, i a més de curiós terrible, de pensar que ens trobem, com a l'any 14, davant un espectacle repugnant, que perquè dos es puguin barallar un tercer hagi de rebre; que perquè forces poderoses puguin trobar-se cara a cara hagi d'immolar-se una víctima indefensa. Aleshores Sarajevo fou qui rebé la primera bufetada. Ara el destí haurà volgut convertir la nostra terra en la víctima indefensa? Fem vots, i a més dels vots fem tots els possibles perquè si el destí ens té reservat aquest paper puguem jugar-li una mala passada. La primera bufetada pot convertir-se en un directe a l'estómac que deixi k. o. els agressors que creien deixar-nos estenallats només que amb una empenta.

***

Hi ha, tanmateix, profundes diferències entre la Bòsnia del 14 i la Catalunya del 38. Dos països essencialment pacífics, però de ben diferents reaccions. Mentre els camperols de Sarajevo no tenien temps de revenir del cop de fona a llur front, els camperols de Lleida i Tortosa feia dies que sentien espetar l'escomesa i estaven a l'aguait per tornar-s'hi i tot Europa persencia perplexa l'alè dels catalans.

Vegeu com esperaven l'espurna que havia d'encendre en guerra tot Europa els ciutadans de Sarajevo l'any 1914. Hom se'n pot fer perfecte càrrec amb aquesta visió, que reproduïm, d'una de les seves típiques Kafanes. El cafè suculent, el cafè turc que aquests bons "amateurs" assaborien aleshores sota l'encís d'un gramofon de trompa, que lluny és dels aparells de T. S. F. que els catalans segueixen atentament avui en els més recòndits indrets de les nostres muntanyes!

Les dones musulmanes de Sarajevo, quina reacció podien tenir sinó esgarriar-se darrera els seus vels negres per amagar llur rostre, mentre el món admira la reacció de les dones nostres, la cara al vent, els ulls oberts, atiant-nos a lluitar per la nostra llibertat, ocupant el lloc dels homes perquè puguin córrer als fronts a aturar els invasors!

L'any 1914, Sarajevo s'escriu fins al moll de l'os, per l'assassinat que commogué tot el món. El sseus homes vestits de blanc, però s'acorruaren en llurs mesquites i llur tremolor els arraulí com víctimes propícies. Fa pocs anys encara, un benemèrit testimoni presencial me n'explicava l'angúnia arracat en les magnífiques i generoses muntanyes de la vella Bòsnia, mentre uns estols de joventut tornaven a refer la seva "sardana", tan semblant a la nostra...

En aquesta cantonada començà la guerra del 14, a Sarajevo

Dia de mercat

Un café (kafana) a Sarajevo, l'any 1914

Però la narració patètica, que lluny de la que anys a venir podrem explicar nosaltres! Mentre el pacífic ciutadà de Sarajevo ens explicava els dies terribles del 14, els seus germans més joves es donaven les mans fent la seva sardana. Però compareu aquella sardana amb la nostra. La sardana bosniana respon perfectament a la música i a l'ànima "resignada" d'un poble atùit. Mentre que la nostra ha estat i és i serà sempre el reflex de l'ànima d'un poble eternament jove, eternament alegre, eternament renovat. Catalunya ha deixat en aquests moments la seva dansa nacional i els catalans ara es donen les mans de cap a cap del nostre territo-

ri fent cadena per barrar el pas a l'enemic que intenta donar un cop mortal a l'Europa des del front de l'Ebre. La nostra sardana s'ha desfet momentàniament, i homes i dones constitueixen un mur de contenció.

Veurem on els assassins de la civilització del 1938 podran posar la placa aquesta vegada! Per la nostra banda, només sabem una cosa: que aquesta placa no serà a Catalunya. I que en tot cas la placa que posarem a casa nostra no començarà amb aqueixes paraules: "Aquí s'inicià...", sinó que més aviat podrem esculpir-hi: "Aquí finiren les ambicions dels nous bàrbars".

FRANCESC TRABAL

La darrera paradoxa de Pirandello

Fins ara no s'ha sabut. Un escriptor francès, íntim amic del dramaturg italià Pirandello— el dues vegades Premi Nobel— ho ha explicat fa poc. Ell era el sol home que ho sabia.

Es la darrera paradoxa de Pirandello, el seu darrer drama, també. Ell, que sabia muntar les escenes de les seves obres amb tant d'efecte, que trobava les sortides més segures i els desllorigadors més inesperats, quan ja estava cara a cara amb la mort, quan ja la sentia trucar, es complagué, com en una darrera facècia amb la vida, a muntar en tots els seus detalls el seu darrer drama.

«Tancareu el meu cadàver en una cambra plena de sol —escrigué en el seu testament—. El deixareu sol, absolutament sol, sota el llençol blanc. Ni parents ni amics, ningú no tindrà dret a entrar en aquesta cambra. Ni flors, ni corones, ni discursos. Una caixa de pobre i un cotxe de pobre. Ningú no coneixerà el dia i l'hora del meu enterrament, al qual ningú no assistirà, ni tan sols els de la meua família. Ningú darrera el cotxe, ningú davant. Vull marxar sol cap a Agrigente. Sol, per fi!» I així es va fer. Va ésser l'únic drama de Pirandello que no obtingué ni un aplaudiment, la sola vegada que una obra seva s'estrenà sense públic...

MOLIERE

Les precioses ridicules

Comèdia en un acte

TRADUCCIÓ DE M. M.

PERSONATGES:

VALLDOR } Amants rebutjats
 CAMPFLORIT }
 GORGIBUS, bon burgès
 MAGDALENA, filla de Gorgibus
 CATHOS, neboda de Gorgibus
 MARIONA, criada de les precioses
 ALMANZOR, criadet de les precioses
 EL MARQUÈS DE MASCARILL, criat de Valldor
 EL VESCOMTE DE JODELET, criat de Campflorit
 DOS PORTADORS DE CADIRA DE MANS
 VEINES :: VIOLINISTES

Escena: Una sala de rebre

ESCENA PRIMERA

VALLDOR i CAMPFLORIT

CAMPFLORIT.—Senyor Valldor.

VALLDOR.—Què?

CAMPFLORIT.—Mireu-me un moment sense riure.

VALLDOR.—Bé! Què?

CAMPFLORIT.—Què dieu de la nostra visita? N'heu sortit gaire satisfet?

VALLDOR.—Tenim motius d'estar-ho tots dos, segons la vostra opinió?

CAMPFLORIT.—De cap manera, parlant clar.

VALLDOR.—Per mi, jo us confesso que n'estic tot escandalitzat. A on s'es vist, que dues provincianes impertinents facin tant les denyoses, i que dos homes com nosaltres siguin tractats amb tanta insolència? Amb prou feines han arribat a decidir-se a oferir-nos cadires. En ma vida no he vist tant parlar-se a cau d'orella, com elles han fet amb nosaltres, tant badallar, tant fregar-se els ulls i demanar tan sovint: "Quina hora és?" No us heveu adonat que només es dignaren respondre que sí i que no a tot el que els dèiem? I no convindreu amb mi que amb tot i que haguéssim estat la gent més

baixa del món no se'ns podria fer un acolliment més descortès del que elles ens han fet?

CAMPFLORIT.—Em sembla que us prenet les coses massa fort.

VALLDOR.—Es cert, així m'ho prenc, fins al punt que vull venjar-me d'aquesta impertinència. Jo sé jo el que ens ha fet tant menyspreables als seus ulls. L'aire preciós no sola-

ment ha infectat París; també s'ha escampat per les províncies i les nostres damiselles ridicules n'han flairat una bona part. En un mot, la seva persona és una barreja de preciosa i de coqueta. Jo prou sé el que és necessari per a ésser ben rebut per elles; i si em volem creure, els hem de jugar una passada que les convencerà de la seva estúpidesa i les ensenyarà a conèixer millor la gent que tracten.

MAGDALENA I CATHOS, les precioses

CAMPFLORIT.—I com ho fareu?

VALDOR.—Tinc un cert criat que és diu Mascarril que té fama entre molta gent de "bel esprit"; no hi ha res, en efecte, tant a l'ordre del dia com el "bel esprit", en els temps que correm. És un extravagant que s'ha entossudit a voler fer l'home de distinció. Li dona ordinàriament per la banda de la galanteria i dels versos i desdenya els altres criats fins al punt de motejar-los de bèsties.

CAMPFLORIT.—Què és, doncs, el que volem fer?

VALDOR.—El que vull fer? Vull... Però sortim d'ací, abans.

ESCENA II

DITS i GORGIBUS

GORGIBUS.—Doncs què? Heu vist ja la meva neboda i la meva filla? Anirà bé la cosa? Quin ha estat el resultat d'aquesta visita?

VALDOR.—Heus ací una cosa que podrieu saber millor per elles que per nosaltres. Tot el que us podem dir és que us rendim grans mercès pel favor que ens heu fet i que restem els vostres molt humils servidors.

CAMPFLORIT.—Vostres molt humils servidors.

GORGIBUS (Sol).—Hum! Sembla que no en surten gaire satisfets. De què podria venir el seu descontent? Cal saber el que ha passat. Ola!

ESCENA III

GORGIBUS i MARIONA

MARIONA.—Què se us ofereix, senyor?

GORGIBUS.—On són les senyoretes?

MARIONA.—Al tocador.

GORGIBUS.—Què hi fan?

MARIONA.—Fan pomada pels llavis.

GORGIBUS.—Massa, massa pomades; els direu que vinguin.

ESCENA IV

GORGIBUS (Sol).—Aquestes beneïtes, amb les seves pomades, tenen ganes d'arruïnar-me, segons veig. Pertot no veig altra cosa que clares d'ou, llet virginal, i mil altres andròmines que no cone. D'ençà que som arribats elles ja porten gastat el llard d'una dotzena de porcs, almenys; i quatre criats viurien cada dia només dels peus de moltó que elles empen.

ESCENA V

MAGDALENA, CATHOS i GORGIBUS

GORGIBUS.—Es realment necessari fer un tan gran dispendi per engrèixar-vos el morret? Dieu-me si us plau, què heu fet a aquests senyors, que els he vist sortir amb cert aire de ressentiment? No us havia ordenat rebre'ls, com es mereixen els que volia donar-vos per marits?

MAGDALENA.—I quin efecte, pare meu, volem que ens hagi fet la conducta irregular d'aquesta gent?

CATHOS.—Dieu-nos un medi, mon oncle, perquè una noia mitjanament raonable pogués entendre's amb unes persones com la llur.

GORGIBUS.—I què hi trobeu a dir?

MAGDALENA.—Bella galanteria la llur! Com! Fer l'entrada amb el matrimoni?

GORGIBUS.—I per on vols tu que comencin? Pel concubinatge? No és aquesta una manera de procedir de la qual ens podem felicitar tant vosaltres com jo? Hi ha cosa més completa que això? I aquest llaç sagrat al qual ells aspiren no és un testimoni de l'honoradesa de llurs intencions?

MAGDALENA.—Ah! pare meu; això que ens dieu és digne del burgès més vulgar. Em causa vergonya sentir-vos parlar d'aquesta faisó, i caldria que us féssiu ensenyar el bell caire de les coses.

GORGIBUS.—No tinc res que fer d'aires ni de cançons. Jo et dic que el matrimoni és una cosa sacrosanta i que és portar-se com un cavaller el començar per aquest punt.

MAGDALENA.—Déu meu! i que aviat s'acabaria una novella si tot el món arribava a ésser com vós! Oh! I que en fóra d'hermos si de seguida Cyrus es casés amb Mandana, i si en Curial es desposés al primer pas amb la Güelfa.

GORGIBUS.—I què em vén a contar amb aquestes històries?

MAGDALENA.—Pare meu, la meva cosina us dirà tan bé com jo que a la força les nocces han d'arribar solament després de totes les altres aventures. Cal que un amant, per fer-se agradable, sàpiga expressar els més bells, sentiments, alenar la dolçor, la tendresa, l'apassionament i que sigui acuradíssim en les formes. Primerament, ha de veure al temple, o al passeig, o en qualsevol cerimònia pública la persona que el te enamorat; o bé ha d'ésser portat fatalment a casa seva per un parent o un amic i sortir d'allí tot consirós i melancònic. Amagat durant un temps la seva passió a l'objecte adorat i no obstant li fa moltes visites, durant les quals no deixa mai de proposar algun problema galant per a exercir els esperits de la reunió. Arriba el jorn de la declaració, que s'ha de fer ordinàriament en una avinguda de jardí, mentre la companyia sigui una mica allunyada: i aquesta declaració va seguida d'un sobtat cop d'ira que esclata amb la nostra rojor i que per un temps exilia l'amant de la nostra presència. De seguida ell troba mitjans d'amansir-nos, d'acostumar-nos insensiblement a les expressions de la seva passió i de treure'ns del nostre interior aquesta declaració que ens fa tanta pena. Després d'això vénen les aventures, els rivals que es llencen de través contra una inclinació compartida, les persecucions dels pares, les gelosies engendrades per falses aparences, els plors, els despers, els raptos i tot el que segueix. Heus ací com es tracten les coses dins de les belles maneres; i són regles aquestes de les quals, amb bona galanteria, ningú no se'n sabria excusar. Però venir de cop i volta amb l'únic conjugal no per l'amor sinó per parlar del contracte de matrimoni i prendre justament la novella per la cua, permeteu-me repetir-ho, pare meu, no pot haver-hi res més ordinari que aquesta manera de procedir; i tota jo em sento regirada només que amb la impressió desplaent que això em causa.

GORGIBUS.—Quin diantre de llenguatge és aquest? Ah! Déu ésser el gran estil.

CATHOS.—Efectivament, mon oncle, la meva cosina ha encertat la nota justa en aquesta qüestió. Quins recursos hi ha per a fer bon acolliment a persones del tot profanes en galanteria! Estic ben segura que no han vist mai el mapa de la Valltendre i que Dolchitillet, Encesesguard, Mots-galants i Versjoliú són ciutats per a ells desconegudes. No veieu que tota llur persona ho manifesta i que no tenen res d'aquest aire que es recomana a l'amabilitat de la gent ben nada? Venir a una visita amorosa amb la cama sense guarnir, amb un capell desarmat de plomes, un cap irregular de cabells i un vestit que pateix una indigència de llaços; Déu meu! Quins amants són aquests! Quina frugalitat d'ornament i quina eixutor de conversa! No es pot suportar. N'hi ha per desmaiarse. He remarcat bé que llurs corbates no eren ben tallades i que mancava més de mig pam perquè llur calça fos prou ampla.

GORGIBUS.—Arribo a creure'm que sou boges totes dues, i no puc entendre res d'aquesta xerrameca. Cathos, i vós Magdalena...

MAGDALENA.—Ah! per favor, pare meu! Desavesen-vos d'aquests noms estranys i apeleu-nos d'altra manera.

GORGIBUS.—Com? Aquests noms estranys? Què no són els vostres noms de fonts?

MAGDALENA.—Déu meu! Que en sou de vulgar! Una de les coses que més sorprenen és que vós hagueu pogut engendrar una noia tan espi-

ritual com jo! S'ha parlat mai en bell estil a Cathos, ni de Magdalena? I no em confessareu que caldria només que un d'aquests noms per a desacreditar la novella més hermosa del món?

CATHOS.—Es ben cert, mon oncle, que una orella una mica delicada sofreix terriblement de sentir pronunciar mots com aquests; i el nom de Polixena que la meva cosina s'ha triat i el d'Aminta que jo m'he atribuït, tenen una gràcia, un encís que no podeu negar.

GORGIBUS.—Escolteu; no hi ha més que un nom que serveixi. No consento que tingueu altres noms que aquells que us han posat els vostres padrins i les vostres padrines; i en quant a aquests senyors del que es tracta, jo coneix les seves famílies i els seus béns i vull resoltament que us disposeu a rebre'ls per marits. Ja em sento cansat de tant sostenir-vos als meus braços i la custòdia de dues noies és una càrrega massa pesant per a un home de la meva edat.

CATHOS.—Pel que a mi respecta, mon oncle, tot quant puc dir-vos és que trobo que el matrimoni és quelcom de repugnant. Com es pot sofrir aquesta idea de dormir amb un home enterament nu?

MAGDALENA.—Permeteu-nos respirar en llibertat enmig de la bella societat de París, on tot just acabem d'arribar; deixeu-nos teixir al nostre plaer la trama de la nostra novella i no en precipiteu la conclusió.

GORGIBUS (Sol).—No hi ha dubte, són rematades. (Alt.) Una vegada més; jo no entenc res de tots aquests romanços; vull ésser amo absolut i per a tallar totes les discussions, o us casareu tots dues abans de poc temps, o com la llum que ens il·lumina, que us ficareu monges; ho he jurat.

ESCENA VI

CATHOS i MAGDALENA

CATHOS.—Déu meu! Que enfonsada té la forma dins la matèria el teu pare! Que n'és de tosca la seva intel·ligència i quines tenebres hi ha en la seva ànima.

MAGDALENA.—Què vols fer-hi, cosina! N'estic tota confosa per ell. Em costa treball de persuadir-me que jo pugui ésser realment la seva filla i espero que qualche aventura vindrà un jorn a fer més il·lustre la meua naixença.

ESCENA VII

DITS i MARIONA

MARIONA.—Hi ha un criat que demana si les senyoretes són a casa i diu que el senyor vol venir-nos a veure.

MAGDALENA.—Aprenen, estúpida, a expressar-vos menys vulgarment. Dieu: hi ha un indispensable que demana si us trobeu en la comoditat d'ésser visibles.

MARIONA.—Senyora, jo no entenc el llatí i no he après, com vós, la "filosofia" al pensionat.

MAGDALENA.—Mireu la insolent! Això no es pot suportar! I qui és el senyor d'aquest criat?

MARIONA.—M'ha dit que era el marquès de Mascarril.

MAGDALENA.—Ah, cosina! Un marquès! Si, si, anem a dir que som visibles; sens dubte és un "bel esprit" que ha sentit parlar de nosaltres.

CATHOS.—Segurament.

MAGDALENA.—L'havem de rebre en aquesta sala baixa-més aviat que en la nostra cambra. Ajustem-nos una mica els cabells almenys i sostenim la nostra areputació. Cuiteu, veniu a estendre'ns dins del conseller de les gràcies.

MARIONA.—En bona fe, no sé quinà mena de bèstia és aquesta: Parleu en cristià, si volem que us entengui.

CATHOS.—Porteu-nos el mirall, ignorant, i teniu compte de no envilir-ne el cristall per la comunicació de la vostra imatge. (Surten totes.)

ESCENA VIII

MASCARILL, dos portadors

MASCARILL.—Ola, portadors. Per all, per allà, home; per allà, per allà. Estic veient que aquests brètols han pres el determini d'estrellar-me a força d'ensopegar contra les parets i el paviment.

PRIMER PORTADOR.—Caram! Es que la porta és estreta! Heu volgut de totes passades fer-nos entrar fins aquí...

MASCARILL.—Naturalment; volieu, miserables, que exposés la ufana de les meves plomes a les inclemències de l'estació plujosa, i que anés a imprimir el calçat en el fang? Aneu, traieu d'aquí la cadira.

SEGON PORTADOR.—Pagueu-nos, senyor, si us plau.

MASCARILL.—Eh?

SEGON PORTADOR.—Dic, senyor, que ens dongueu diners, si us plau.

MASCARILL (*donant-li una bufetada*).—Com? insolent, demanar diners a una persona de la meua qualitat!

SEGON PORTADOR.—Es així com es paga els pobres de nosaltres? O és que la vostra qualitat ens dóna de menjar?

MASCARILL.—Ah! ah! ah! ja us ensenyaré jo a guardar les formes! Aquests poques vergonyes gosen riure's de mi!

PRIMER PORTADOR (*prenent un dels pals de la seva cadira*).—Apa, apa, pagueu-nos al moment.

MASCARILL.—Què?

PRIMER PORTADOR.—Dic que vull rebre diners de seguida.

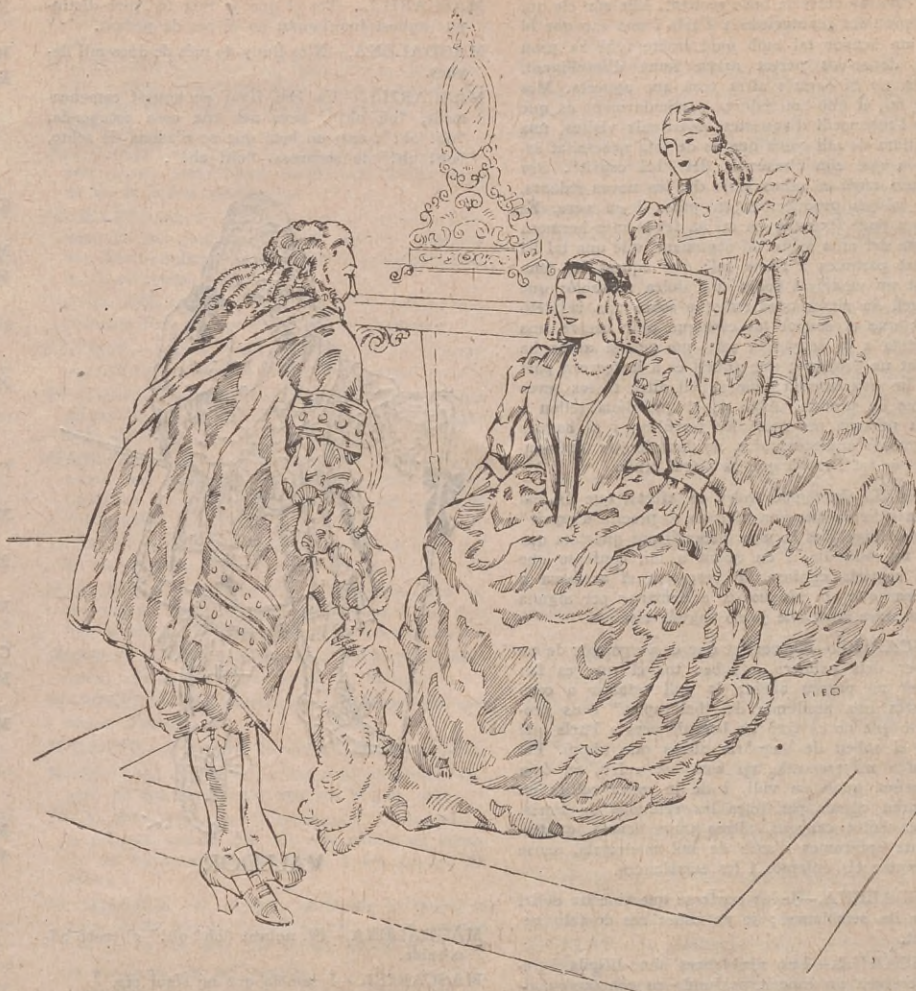
MASCARILL.—Aquest és raonable.

PRIMER PORTADOR.—De pressa, doncs.

MASCARILL.—Oidà! tu parles com cal; però l'altra és un malcarat que no sap el que es diu. Té, estàs content?

PRIMER PORTADOR.—No, no estic content; heu donat una bufetada al meu company i... (*Aixequant el bastó.*)

MASCARILL.—Calma; té per la bufetada. Tot es consegüeix de mi si se'm tracta dins de les bones maneres. Aneu, veniu d'aquí un moment a recollir-me per anar al Louvre, al "petit coucher".

MASCARILL saluda...

ESCENA IX

MARIONA i MASCARILL

MARIONA.—Senyor, les senyoretes vénen de seguida.

MASCARILL.—Que no tinguin pressa, ja m'he col·locat amb tota comoditat per esperar-les.

ESCENA X

MAGDALENA, CATHOS, MASCARILL i ALMANZOR

MASCARILL (*després d'haver saludat*).—Senyoretes, us sorprendrà sens dubte l'audàcia de la meua visita; però és la vostra reputació la que us ha portat la importuna companyia de la meua persona, i el mèrit té per a mi atractius tan irresistibles que vaig sempre corrents darrera d'ell.

MAGDALENA.—Si perseguiu el mèrit no serà pas en les nostres terres a on heu de venir a caçar.

CATHOS.—Per a veure mèrit en nosaltres és precis que vós ens l'hagueu portat.

MASCARILL.—Ah! que consti el meu vot en contra de les vostres paraules. L'anomenada dóna en el just pregonant el que valeu, i no deixareu res per vert en aquest món galant de París.

MAGDALENA.—La vostra complaença malversa massa esplèndidament la llarguesa de les seves lloances; i no podem la meua cosina i jo admetre seriosament les dolçors de la vostra galanteria.

CATHOS.—Polixena, s'haurien de fer portar cadires.

MAGDALENA.—Ola, Almanzor!

ALMANZOR.—Senyora.

MAGDALENA.—De pressa, disposeu ací els comoditats de la conversa.

MASCARILL.—Però, abans; estic en seguretat ací?

CATHOS.—Què temeu?

MASCARILL.—Algun furt del meu cor, algun assassinat de la meua independència. Jo veig ací uns ulls que tenen el semblant d'ésser molt mals minyons, que semblen disposats a insultar totes les llibertats i a tractar un cor pitjor que un botxi. Diable! tantost un se'ls hi acostava, es posen en guàrdia mortífera. Ah! com hi ha món que no me'n fiaria! i jo vull fugir-ne corrents si abans no em donen garantia suficient que no m'han de fer mal.

MAGDALENA.—Filla, té un caràcter ben enjogassat.

CATHOS.—Resulta un Amilcar.

MAGDALENA.—No tingueu por; els nostres ulls no tenen pas males intencions i el vostre cor pot reposar tranquil sobre la noblesa de llurs sentiments.

CATHOS.—Mes, per favor, senyor, no sigueu inexorable envers aquest silló que us allarga els braços ja fa un quart d'hora; contenteu una mica el desig que té d'abraçar-vos.

MASCARILL (*Després d'haver-se pentinat i haver-se arranjat els seus farbalans*).—I bé, senyoretes, què em dieu de París?

MAGDALENA.—Déu meu! què en podem dir? Caldria ésser l'antípoda de la raó per no confessar que París és el gran arxiu de les meravelles, el centre del bon gust, del "bel esprit" i de la galanteria.

MASCARILL.—Jo sóc de l'opinió que fora de París no hi ha pas salvació per les persones decents.

CATHOS.—Es una veritat incontestable.

MASCARILL.—Es una mica fangós, però tenim, com a remei, la cadira de braços.

MAGDALENA.—Es veritat que la cadira és un refugi meravellós contra els agravis del fang i del mal temps.

MASCARILL.—Rebo moltes visites? quin "bel esprit" comteu entre els vostres?

MAGDALENA.—A! nosaltres no som encara conegudes; però ja som en camí d'ésser-ho, i tenim una amiga particular que ens ha promès de portar-nos a casa tots aquests senyors de l'"Aplec de peces selectes".

CATHOS.—I alguns altres que ens han dit que passaven per ésser els sobirans àrbitres de l'elecció.

MASCARILL.—Deixeu per mi aquesta feina, car la puc fer millor que ningú; tots ells són visites meves; i puc dir que no hi ha cap dia que no em llevi sense una mitja dotzena de "beaux esprits".

MAGDALENA.—Ah! mon Dieu! us serem reconegudes amb la més gran reconeixença si ens proporcioneu aquesta amistat; car no hi ha remei, cal fer la coneixença de tots aquests senyors si una

vol figurar entre la bella societat. Ells són els qui elaboren les reputacions a París i una sap que hi ha un senyor tal amb qual tracte n'hi ha prou per donar-vos pertot arreu fama d'intelligent, quan no hi hagués altra cosa que aquesta. Mes per mi, el que em sedueix particularment és que per l'intermedi d'aquestes espirituals visites, una s'entera de mil coses que és de tota necessitat saber i que són l'essència del "bel esprit". Per aquest medi es saben cada dia les noves galants, les jolives produccions en prosa i en vers. Es sap a punt fixe que un tal ha fet la més hermosa pessa del món sobre tal argument, que una tal ha posat paraules a l'ària tal; que aquest ha compost un madrigal sobre una dolça sensació; que aquell ha rimat unes estrofes sobre una infidelitat; que el senyor tal escrigué ahir vespre una sexteta a la senyoreta tal; que aquest autor ha ideat un projecte; que aquell és a la tercera part de la seva novel·la; que aquell altre té les seves obres en premsa. Això és el que dona relleu a una persona per totes les tertúlies, i si hagués d'ignorar aquestes coses, no donaria pas una agulla per tot l'esprit que es pugui tenir.

CATHOS.—Jo també trobo, en efecte, que és una cosa ridícula que una persona es precii "d'esprit" i no sàpiga fins la més insignificant quarteta que es fa cada dia, i en quant a mi, confesso que em sentiria confosa de vergonya si arribava a passar que em vinguessin a demanar per alguna cosa nova nova que jo no hagués vist.

MASCARILL.—Es veritat que és vergonyós de no ésser dels primers a saber tot el que es fa; però no passeu ànsia; jo vull establir a casa vostra una acadèmia de "bel esprit" i us prometo que no es farà un bocí de vers a París que no el sabeu de memòria abans que ningú. Pel que a mi respecta, tal com em veieu, en faig esgrima quan en vull, i de la meua collita en veureu córrer per totes les reunions de París, dues-centes cançons, altres tants sonets, quatre-cents epigrames i més de mil madrigals, sense comptar els enigmes i les semblances.

MAGDALENA.—Jo us confesso que tinc un deliri per les semblances; jo no conec res de tant galant.

MASCARILL.—Les semblances són difícils i requereixen un esperit profund; en coneixereu alguns de la meua manera personal que no us desplauren.

CATHOS.—Jo em torno boja pels enigmes.

MASCARILL.—Són un gran exercici per "l'esprit" i aquest mateix matí n'he fet quatre que us donaré a endevinar.

MAGDALENA.—Els madrigals són ben agradables quan són ben tornejats.

MASCARILL.—Aquest és el meu talent especial i ara estic treballant a posar tota la història romana en madrigals.

MAGDALENA.—Ah! Quina cosa més sublim! Jo us en retinc des d'ara un exemplar almenys, per quant ho feu imprimir.

MASCARILL.—Jo us en prometo un a cada una i dels minors relligats. Això és poca cosa per les meves facultats; però ho faig solament per donar guany als editors i llibrers, que em persegueixen.

MAGDALENA.—Ja m'imagino el gran plaer que deu causar veure's imprès.

MASCARILL.—Qui ho dubta? Mes a propòsit, us recitaré un impromptu que ahir vaig fer a casa una duquessa amiga meua a on vaig anar de visita; sóc terriblement tort en això dels impromptus.

CATHOS.—L'impromptu és justament la pedra de toc de "l'esprit".

MASCARILL.—Escolteu, doncs.

MAGDALENA.—Som tot orelles.

MASCARILL.—"Oh! Oh! Ni jo me n'adonava; mentre sense malícia de prop vos esguardava els vostres ulls traïdors mon cor varen robar. oh! lladres! lladres! lladres! Correu-los a agafar!"

CATHOS.—Ah! Déu del cel! No es pot donar res de més exquisit!

MASCARILL.—Tot el que jo faig té l'aire distingit; aquest impromptu no té res de pedant.

MAGDALENA.—N'és lluny de més de dues mil lleugues.

MASCARILL.—Us heu fixat en aquest començament, "oh oh!", heus ací una cosa estúpida, "oh! oh!", com un hom que se n'adona de sobte, "oh! oh!" la sorpresa, "oh! oh!".

VALDOR

MAGDALENA.—Sí, aquest "oh! oh!" el trobo admirable.

MASCARILL.—I sembla que no sigui res.

CATHOS.—Ah! per Déu! no digueu això! Són les coses d'aquesta mena les que no tenen preu.

MAGDALENA.—No hi ha dubte; i m'estimaria més haver fet aquest "oh! oh!" que tot un poema èpic.

MASCARILL.—Caram! teniu bon gust.

MAGDALENA.—Eh! no el tinc pas del tot dolent.

MASCARILL.—Però no admireu també aquell "ni jo me n'adonava"? Es a dir, no m'hi havia fixat; manera de parlar natural, "ni jo me n'adonava". "Mentre sense malícia", és a dir, mentre innocentment, sense mal pensar, com un pobre be, "d'aprop vos esguardava", és a dir m'entretenia contemplant-vos, vos observava, vos mirava; "els vostres ulls traïdors..." Què us en sembla d'aquests "traïdors"? No és un mot ben triat?

CATHOS.—Divinament.

MASCARILL.—"Traïdors", és a dir, amb traïció, d'amagat; sembla veure's un gat que acaba de caçar una rata, "traïdors!"

MAGDALENA.—No pot estar millor.

MASCARILL.—"Mon cor varen robar", és a dir, me'l varen prendre, se me'l varen emportar; "Oh! lladres! lladres! lladres! Correu-los a agafar." No dirieu que és un home que crida i empaïta un lladre per fer-lo agafar? "Lladres! lladres! lladres! Correu-los a agafar?"

MAGDALENA.—S'ha de confessar que tot té un aire espiritual i galant.

MASCARILL.—Ara us vull fer conèixer la música que he posat a la lletra.

CATHOS.—Vós heu après de música?

MASCARILL.—Jo? mai.

CATHOS.—I com pot ésser això?

MASCARILL.—Les persones de la meua qualitat ho saben tot sense haver après mai res.

MAGDALENA.—Es clar, filla.

MASCARILL.—Escolteu; vejам si trobareu l'ària al vostre gust: "hem la, la, la, la, la". La intemperància de l'estació ha ultratjat furiosament la delicadesa de la meua veu; però no importa, serà sense pretensions. (Canta.) "Oh! oh! ni jo me n'adonava", etc.

CATHOS.—Oh! quina melodia més apassionada! No es pot escoltar sense perdre els sentits.

MAGDALENA.—Hi ha cromatisme ací.

MASCARILL.—No heu el pensament ben expressat pel cant? "Lladres! Lladres!" I després com si efectivament hi hagués una gran corredissa, "Correu!", i com una persona que esbufega "Correu-los a agafar!"

MAGDALENA.—D'això se'n diu saber allò fi de les coses, la gran finor, el fi de la finor. Tot és admirable, us ho juro; m'entusiasmen la música i les paraules.

CATHOS.—Jo no havia sentit res de tanta empena.

MASCARILL.—Tot el que jo faig em ve així naturalment sense cap esforç ni estudi.

MAGDALENA.—La natura us ha tractat com una mare apassionada i vós sou el seu fill viciat.

MASCARILL.—En què ocupeu el vostre temps, senyoretes?

CATHOS.—En res.

MAGDALENA.—Hem sofert fins ara un dejuni espantable de diversions.

MASCARILL.—Em poso a la vostra disposició per acompanyar-vos un dia d'aquests a la comèdia, si voleu; pròximament se n'ha d'estrenar una que celebraré moltíssim poder veure en companyia tan agradable.

MAGDALENA.—No ens en podriem excusar.

MASCARILL.—Solament us demano que aplaudiu com sigui menester, quan hi anem; car m'he compromès a fer triomfar l'obra, i l'autor mateix m'ho ha vingut a suplicar aquest matí. Aquí hi ha el costum que a nosaltres, les persones de reputació, ens vinguin els autors a llegir llurs obres noves, i així obligar-nos a trobar-les bones i a crear llur popularitat; i ja podeu pensar si, quan nosaltres diem alguna cosa, la galleria gosa contradir-nos! Pel que a mi respecta, sóc dels més formals, i quan he fet una promesa a algun poeta, crido sempre perquè em sentin: "això sí que és una cosa bona", abans i tot que els llums siguin encesos.

MAGDALENA.—No me'n parlev; és extraordinari aquest París; cada dia passen mil coses que s'ignoren a províncies, per més espiritual que una vulgui ésser.

CATHOS.—No dieu res més; ara que en som informades, complirem amb el deure de fer sentir les nostres exclamacions d'entusiasme a cada paraula que ens arribi.

MASCARILL.—Jo no sé si m'enganyo; però feu cara d'haver escrit alguna comèdia.

MAGDALENA.—Eh! Podria haver-hi alguna cosa del que vós dieu.

MASCARILL.—Ah! Molt bé! L'haurem de veure! Ara entre nosaltres; jo n'he fet una que vull fer representar.

CATHOS.—Ah!... A quina companyia la donareu?

MASCARILL.—Què demaneu? Als comedians de l'hotel de Borgonya; no hi ha ningú fora d'ells que sigui capaç de fer valer les coses; els altres són uns innocents que reïtten d'igual manera que es parla; no saben fer retrunir els versos, i aturar-se a l'indret oportú; i quin medi hi ha, dieu-me, per conèixer a on és el bon vers, si el comediant no fa pauses i no ens adverteix d'aquesta manera que llavors cal que la gent faci el seu "ah, ah!..." d'admiració?

CATHOS.—Es cert; hi ha manera de fer sentir als espectadors les bel·leses d'una obra, i les coses no valen més que en el grau en què se les fa valer.

MASCARILL.—Què us en sembla de tots els meus flocs? Els trobeu en harmonia amb el vestit?

CATHOS.—Absolutament.

MASCARILL.—La cinta és ben triada.

MAGDALENA.—Furiósament bé. Són Perdrigeon autèntic.

MASCARILL.—I els acanalats?

MAGDALENA.—Són de factura irreprotxable.

MASCARILL.—Almenys em puc vanar que tenen un pam més que els corrents.

MAGDALENA.—Haig de confessar que mai no he vist a ningú arribar tan amunt en l'elegància del vestir.

MASCARILL.—Fixeu una mica en aquests guants l'atenció del vostre odorat.

MAGDALENA.—Exhalen una olor terriblement bona.

CATHOS.—En ma vida no he respirat un perfum més exquisit.

MASCARILL.—I d'aquest què me'n dieu? (*Dóna a olorar els cabells empolvats de la seva perruca.*)

MAGDALENA.—Senzillament sublim; els sentits em són delitósament impressionats.

MASCARILL.—No em dieu res de les plomes! Com les trobeu?

CATHOS.—Espantosament hermoses.

MASCARILL.—Creureu que cada una em costa un lluis d'or? Jo pateixo aquesta mania d'anar a raure generalment sobre tot el que hi hagi de més bo i escollit.

MAGDALENA.—Jo us dono la seguretat que simpatitzarem vós i jo. Tinc una furiosa delicadesa per tot el que he de portar; i fins les mitges i tot no puc sofrir res que no sigui el selecte del més selecte.

MASCARILL (*Exclaman-se bruscament*).—Ai! ai! ai! pel pietat! pel nom de Déu! senyoretas! en feu molt mal ús; puc queixar-me del vostre procedir; això no és decent.

CATHOS.—Què us passa? què teniu?

MASCARILL.—Com! totes dues contra el meu cor al mateix temps! atacar-me per la dreta i per l'esquerra! Ah! Això és contra el dret de gents; les forces no són pas iguals i hauré de demanar auxili contra els assassins.

CATHOS.—Cal confessar que diu les coses d'una manera ben encisadora.

MAGDALENA.—Té una admirable originalitat el seu talent.

CATHOS.—Vós sentiu més por que mal i el vostre cor crida abans d'ésser destroçat.

MASCARILL.—Què diable! ja està destroçat des del cap fins als peus.

ESCENA XI

CATHOS, MAGDALENA, MASCARILL
i MARIONA

MARIONA.—Senyora, us demanen.

MAGDALENA.—Qui?

MARIONA.—El vescomte de Jodelet.

MASCARILL.—El vescompte de Jodelet?

MARIONA.—Sí, senyor.

CATHOS.—El coneixeu?

MASCARILL.—Es el meu millor amic.

MAGDALENA.—Feu-lo entrar de seguida.

MASCARILL.—Ja fa molt temps que no ens hem vist i em dóna una gran alegria aquesta coincidència.

CATHOS.—Heus-el aci.

ESCENA XII

DITS, JODELET i ALMANZOR

MASCARILL.—Ah! vescomte!

JODELET (*abraçant-se mútuament*).—Ah! marquès!

MASCARILL.—Quina sort de trobar-te!

JODELET.—Quina alegria de veure't aci!

MASCARILL.—Besa'm encara un cop més, amic meu.

MAGDALENA (*a Cathos*).—Ah, cosina, ja comencem a ésser conegudes; mira la bona societat com ja comença a saber el camí de casa per venir a veure'ns.

MASCARILL.—Senyoretas, permeteu que us presenti aquest gentil home; us prometo que és digne de fer la vostra coneixença.

JODELET.—Es de justícia venir a retre-us l'homenatge que mereixeu; i els vostres atractius han d'exercir llurs drets senyorials sobre tota classe de persones.

MAGDALENA.—Això ja és portar els vostres compliments fins als darrers límits de l'adulació.

CATHOS.—Aquest dia d'avui l'hem de senyalar en el nostre almanac com un dia de benaurança.

MAGDALENA.—Ala, minyó; que sempre s'hagin de repetir les coses! No veieu que manca el luxe d'un silló.

MASCARILL.—No us estranyeu de veure el vescomte amb aquest aspecte; tot just acaba de sortir d'una llarga malaltia que li ha fet tornar el rostre pàlid com veieu.

JODELET.—Es el fruit de les vetlles a la cort i de les fatigues de la guerra.

MASCARILL.—Heu de saber, senyoretas, que esteu veient en la persona del vescomte un dels homes més valents del segle; és un brau de marçà.

JODELET.—Vós no teniu res a envejar-me, marquès; i ja sabem el que sabeu fer també.

MASCARILL.—Es veritat que ens hem vist tots dos en l'ocasió.

JODELET.—I en certs indrets on feia força calor.

MASCARILL (*Mirant Cathos i Magdalena*).—Sí! però no pas tanta calor com aci. Ai, ai, ai!

JODELET.—Vam fer la coneixença a l'exèrcit; i la primera vegada que ens vam veure, ell manava un regiment de cavalleria a les galeres de Malta.

MASCARILL.—Es veritat; però vós ja teníeu el grau abans que jo hagués entrat; i tinc present que jo no era més que primer oficial quan vós ja manàveu dos mil cavalls.

JODELET.—La guerra és una bella cosa; però, en honor a la veritat, la cort recompensa avui ben malament la gent de valer com nosaltres.

MASCARILL.—Per això és que vull penjar l'espasa a la paret.

CATHOS.—Oh! jo tinc una debilitat terrible per la gent d'armes.

MAGDALENA.—A mi també m'agraden; però vull que el talent ennobleixi el valor.

MASCARILL.—Te'n records, vescomte, d'aquella mitja lluna que vam prendre als enemics al setge d'Arras?

JODELET.—Què vols dir amb la teva mitja lluna? Era ben bé una lluna tota sencera.

MASCARILL.—Penso que tens raó.

JODELET.—Prou que me'n recordo, com hi ha món! llavors, vaig ésser ferit a la cama d'un casc de granada i encara me'n resten els senyals. Palpeu una mica, si us plau: podreu deduir quina ferideta deuria ésser.

CATHOS (*després d'haver tocat en aquell indret*).—Es veritat; la cicatriu és gran.

MASCARILL.—Doneu-me la mà, i toqueu aquí; aquí, just darrera el cap. Hi sou?

MAGDALENA.—Sí! toco alguna cosa.

MASCARILL.—Es un tret de mosquet que vaig rebre, a la darrera campanya on vaig ésser.

JODELET (*descobrint-se el pit*).—Aquí teniu aquesta altra ferida d'una bala que em va travessar de part a part a l'atac de Gravelines.

MASCARILL (*portant la mà als botons de les seves calces*).—Us vaig a ensenyar una llaga terrible.

MAGDALENA.—No es necessari, ja ho creiem sense veure-ho.

MASCARILL.—Són senyals honroses que fan veure el que un hom és.

CATHOS.—No en dubtem gens del que vós sou.

MASCARILL.—Vescomte, tens aquí la teva carrossa?

JODELET.—Per què ho dius?

MASCARILL.—Portariem a passeig aquestes senyoretas pels afores i els farem un petit obsequi.

MAGDALENA.—No podríem sortir avui.

MASCARILL.—Fem, doncs, venir violins per ballar.

JODELET.—Molt ben pensat.

MAGDALENA.—En això sí que hi consentim; però així caldrà més gent a la nostra tertúlia.

MASCARILL.—Ola! Picard, Burguinyó, Gascaret, Base, Verdura, Provencal, Violeta! El diable se'ls emporti a tots els criats! No crec pas que hi hagi al món cap gentil-home tan mal servit com jo! Aquests brètols em deixen sempre sol.

MAGDALENA.—Almanzor, dieu al servei del senyor marquès que vagin a cercar violins i feu venir aquests senyors i senyores del veïnat, per poblar la soledat del nostre ball. (*Almanzor surt.*)

MASCARILL.—Vescomte, què me'n dius d'aquests ulls?

JODELET.—I a tu, marquès, què te'n sembla?

MASCARILL.—Jo dic que la nostra llibertat es veurà amb treballs per sortir d'aquí sana i salva. Jo almenys experimento estranyes convulsions i el meu cor es té per un fil.

MAGDALENA.—Què natural és tot el que diu! Sap girar els pensaments i les paraules de la manera més agradable del món.

CATHOS.—Es veritat que fa un gran dispendi "d'esprit".

MASCARILL.—Per fer-vos veure que en mi no hi ha trampa, vull fer un improptu ara mateix (*Medita*).

CATHOS.—Eh! jo em conjuro amb tota la devoció del meu cor que se'm faci sentir alguna cosa feta expressament per nosaltres.

JODELET.—Jo desitjaria poder fer altre tant; però em sento una mica molestat de la vena poètica de resultes de les moltes sagnies que li han fet aquests dies passats.

MASCARILL.—Què dimonis em passa? Em surt bé el primer vers, i no puc encertar els altres. Es una mica massa precipitat, tanmateix; ja us faré un improptu amb tota calma, que estic segur que trobareu més hermós que cap altre.

JODELET.—Té més "espirit" que un dimoni.

MAGDALENA.—I un estil galant i ben girbat.

MASCARILL.—Vescomte, digues: fa molt temps que no has vist la comtessa?

JODELET.—Fa més de quatre setmanes que no li he tornat visita.

MASCARILL.—Ja saps que el duc m'ha vingut a veure aquest mati i m'ha volgut portar al camp a córrer cèrvols amb ell.

MAGDALENA.—Ja són aci les nostres amigues.

ESCENA XIII

DITS, LLUCIA, CELIMENA i VIOLINISTES

MAGDALENA.—Déu meu! us demanem mil perdons! Aquests senyors han tingut la pensada de donar ànima als nostres peus; i us hem enviat a cercar per a omplir els buits de la nostra reunió.

LLUCIA.—Us ho agraïm moltíssim.

MASCARILL.—No és més que un ball improvisat; però un dia d'aquests us en donarem un amb totes les solemnitats. Han vingut els violinistes?

ALMANZOR.—Sí, senyor; ja són aci.

CATHOS.—Vaja, doncs, feu l'obsequi de seure.

MASCARILL (*ballant tot sol com fent el prelude*).—La, la, la, la, la, la, la, la, la.

MAGDALENA.—Té una figura elegantíssima.

CATHOS.—Sembla que ha de ballar a la perfecció.

MASCARILL (*prenent Magdalena per ballar*).—La meua independència va a ballar la sarabanda tan bé com els meus peus. A compàs, violins, a compàs. Oh! quins ignorants! No hi ha manera de ballar amb ells. Així el diable se us emportés! No podeu tocar amb més ritme? La, la, la, la, la. Més de pressa! Ah! violinistes d'envelat!

JODELET (*ballant*).—Ola! ola! no precipiteu el compàs, que acabo de sortir de la malaltia.

ESCENA XIV

DITS, CAMPFLORIT I VALLDOR

VALLDOR (*amb un bastó a la mà*).—Ah! ah! brètols! què hi feu aquí? Ja fa tres hores que us estem buscant.

MASCARILL (*sentint-se bastonejat*).—Ai! ai! ai! No m'havieu dit que haguessin d'esser tantes les bastonades.

JODELET.—Ai! ai! ai!

VALLDOR.—Us està bé, desvergonyit, per voler fer sempre l'home d'importància.

CAMPFLORIT.—Així aprendreu millor a conèixer-vos millor, miserables.

ESCENA XV

DITS, FORA CAMPFLORIT I VALLDOR

MAGDALENA.—Què vol dir tot això?

JODELET.—Es una aposta.

CATHOS.—Com! deixar-vos apallissar d'aquesta manera!

MASCARILL.—Déu meu! no he volgut fer cas de res, perquè la sang em bull de seguida i hauria fet algun disbarat.

MAGDALENA.—Suportar un afront com aquest en la nostra residència.

MASCARILL.—No ha estat res; continuem; continuem. Ens coneixem ja fa molt temps, i entre amics no cal ressentir-se per tan poca cosa.

ESCENA XVI

DITS, CAMPFLORIT I VALLDOR

VALLDOR.—Com si ha Déu, no us en riureu pas de nosaltres! murrís! Entreu vosaltres (*Entre tres o quatre pinxos.*)

MAGDALENA.—Quin atreviment de venir a fer escàndol a casa nostra?

CAMPFLORIT.—Com, senyoretes! Hem de sofrir que els nostres criats siguin més ben rebuts que nosaltres? que vinguin a fer l'amor a costa nostra i us donin el ball?

MAGDALENA.—Els vostres criats!

VALLDOR.—Sí! els nostres criats! i no està bé ni és decent d'indisciplinar-nos-els com esteu fent.

MAGDALENA.—Déu del cel! quina insolència!

VALLDOR.—Però no els vull concedir l'avantatge de servir-se dels nostres vestits per enlluernar-vos; i si els voleu festejar serà, com hi ha món, per sa bona cara. De pressa, despulleu-los aquí mateix.

JODELET.—Adéu els nostres vestits de gala!

MASCARILL.—Ja s'ha acabat el marquesat, i el vescomtat.

CAMPFLORIT.—Ah! ah! malcarats! teniu l'audàcia de voler ser els nostres rivals? Ja podeu anar a una altra banda a demanar el que us pugui fer agradables als ulls de les vostres xicotes! Jo us dic que...

VALLDOR.—Es una mica massa això de suplantar-nos i suplantar-nos amb els nostres propis vestits

MASCARILL.—Oh fortuna! que n'ets d'inconstant!

CAMPFLORIT.—Que se'us despulli de seguida, fins a l'últim botó!

VALLDOR.—Emporteu-vos-en tota aquesta roba-da, ep llestiu. Ara senyoretes, en l'estat en què els veieu, podeu continuar els vostres amors amb ells tant com us plagui; us deixem en total llibertat per fer d'ells el que vulgueu, i us asseguruem, el senyor i jo, que no en serem gelosos per res del món.

ESCENA XVII

MAGDALENA, CATHOS, JODELET,
MASCARILL I VIOLINISTES

CATHOS.—Ah! quina vergonya!

MAGDALENA.—Jo boto de ràbia.

UN DELS VIOLINISTES (*a Mascarill*).—Què passa aquí? qui ens pagarà a nosaltres?

MASCARILL.—Demanau-ho al senyor vescomte.

UN DELS VIOLINISTES (*a Jodelet*).—Qui ens ha de pagar?

JODELET.—Demanau-ho al senyor marquès.

ESCENA XVIII

GORGIBUS, MAGDALENA, CATHOS,
JODELET, MASCARILL I VIOLINISTES

GORGIBUS.—Ah! imbècils, ens heu fet representar un paper ben lluit, pel que veig; acabo d'informar-me de coses ben edificants, per cert, per boca d'aquests senyors que ara han sortit.

MAGDALENA.—Ah! pare meu! és una jugada cruel la que ens han fet.

GORGIBUS.—Sí! una jugada cruel, però que és un efecte de la vostra pedanteria, estúpides! Ells s'han ressentit de l'acolliment que els vau fer i no obstant, desgraciat de mi, és necessari que jo suportí l'afront.

MAGDALENA.—Ah! juro que ens venjarem, així hagués d'esclatar de ràbia. I vosaltres, poques vergonyes, goseu encara deixar-vos veure després de la vostra insolència?

MASCARILL.—Tractar així a tot un marquès! Heus ací el que és el món; la més petita desgràcia ens fa ayorrar d'aquells que ens estimaven. Anem, company, anem a buscar fortuna a una altra banda; veig que aquí no es fa cas sinó de la vana apariència i que no es considera per res la virtut tota una.

ESCENA XIX

GORGIBUS, MAGDALENA, CATHOS I
VIOLINS

UN DELS VIOLINS.—Senyor, ens sembla... que... potser vós podrieu contentar-nos a falta dels altres, per tot el que avui em tocat aquí.

GORGIBUS (*pegant-los*).—Sí. Si ja us acontentaré; i és amb aquesta moneda que us vull pagar I vosaltres, ximples, no sé el que m'atura per a no fer amb vosaltres altre tant; ara anem a servir de blanc a la mofeta i a la maladicència de tothom i això gràcies a les vostres extravagàncies. Aneu-vos-en d'aquí! beneïtes; aneu i amageu-vos per sempre de la meua vista. (*Sol*) I vosaltres, que sou causa de la seva follia, tontes frivolitats, fatals entreteniments dels esperits ociosos, novel·les, versos, sonets i sonetes, que el diable se us amporti!

CORTINA

Quan hom val el seu pes d'or

EXISTEIX, a les Indies, un costum encisador: per a celebrar els seus cinquanta anys, el maharadjà es fa pesar amb or i distribueix després als pobres el seu pes de metall preciós. I com que, en general, el senyor indú és d'un pes respectable, l'obsequi té la seva importància.

Una trista notícia, però, ens arriba d'una regió allunyada de les Indies fabuloses: un maharadjà farà aviat cinquanta anys i els seus súbdits estan desolats. Es perquè té una malaltia d'estómac? ¿Es perquè és deixeble de Gandhi? No. El maharadjà és prim, prim com un tel de ceba. Pregàries han estat ordenades per tal de fer cessar aquesta calamitat... Però sembla que el successor d'aquest príncep sense envergadura s'honora d'una panxona seductora. Si fóssim del maharadjà, no les tindriem totes...

Quan els acrobates sense feina fan de jardiners.

(De HUMORIST. Londres)

A mi què m'expliqueu dels altres!!

Es diu que Albert Llanes —el malaurat autor del qual tantes facècies s'expliquen—, un dia es trobava entre una família composta de deu o dotze persones. De sobte el formidable humorista proposà:

—¿Voleu anar al teatre de franc, aquest vespre?

—Vinga! —exclamen a cor els convidats.

Surt Llanes seguit dels deu o dotze familiars, i els encamina al Teatre Principal. En ésser-hi, Llanes compra una localitat. Reuneix la nombrosa família i en un moment en què entrava apilotat, molt de públic, l'home fa passar els convidats per entre els dos empleats encarregats de prendre les entrades. Llanes es posa al costat d'un d'aquests empleats mentre va comptant:

—Un, dos, tres, quatre, cinc, sis, set, vuit, nou, deu...

I quan ha acabat de comptar, lliura la seva localitat i passa.

—Ep! Ep! —fa l'empleat—. Aquí només hi ha una entrada.

—Una, és clar! La meua!

—¿I les d'aquells que comptàveu un per un?

—¿Què m'expliqueu a mi? Jo els comptava per curiositat. Talment com ho faig ara, veieu?

I tornant a assenyalar una enorme multitud que no cessava d'entrar, Llanes féu:

—... tretze, catorze, quinze, dinou, vint-i-dós...

L'empleat quedà astorat.

Telefon sota vidre

Existeix a Varsòvia una cabina telefònica única en el seu gènere. S'eleva damunt una vorera i és impermeable als sorolls que vénen de l'exterior. Però el que fa la seva originalitat és que és tota ella de vidre. El que l'utilitza té la sensació de trobar-se dins d'un globus com els rellotges dels nostres avis.

¿Veurem, un dia, cabines com aquestes en els nostres carrers? Les dames boniques que desitgen ésser admirades s'hi trobaran, indiscutiblement, com el peix a l'aigua.

Escacs

JULIUS SUNYER

per A. F. Argüelles

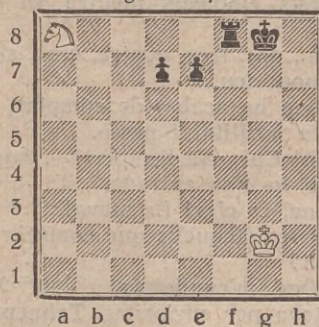
Matemàtic eminent, bon jugador de partida, cronista excel·lent, Julius Sunyer, patriota exemplar, és un entusiasta dels escacs científics. Encara que la ciència no pot separar-se del noble joc, hi ha una branca d'ell que tot considerar-se científica per antonomàsia. Aquella que ha estat dedicada als estudis analítics de les posicions i de les maniobres que hi porten. On hi ha un problema la posició del qual calgui demostrar que és normal i lògica, hi trobareu en Sunyer que us farà un anàlisi retrògrada exacte. I com a conseqüència natural, els escacs cilíndrics, i els problemes de fantasia, les regles dels quals són complexes i de dificultat cent per cent, són dominats per la intel·ligència excepcional de Julius Sunyer el nom del qual en aquesta branca dels escacs ha travessat les fronteres. Ha compost nombroses obres mestres, de les quals triem la següent per als nostres lectors, cercant-la, per tal de no descoratjar-los, entre les menys difícils.

PROBLEMA N.º 5

JULIUS SUNYER

«Els Escacs a Catalunya» Juny 1932

Negres: 4 peces

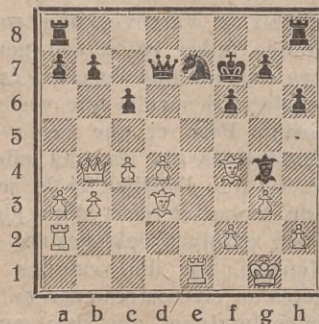
Blanques: 2 peces

El Blanc recula l'última jugada feta, el negre també recula la seva; aleshores el negre juga i el blanc fa mat

★

En un matx per correspondència jugat a Alemanya s'arribà a la següent posició:

Negres: 12 peces

Blanques: 13 peces

I les blanques forcen brillantment el guany jugant així:

1. T×C×1, D×T;
2. Ag6×1, Re6;
- Si 2 ... Rf8, 3. Ad6! i guanyen la Dama.
3. Te2×1, A×T;
- Si 3 ... Rd7, 4. D×D+, Re8, 5. Dc7 mat.
4. d5+1, C×d;
5. c×d+1, Rd7;
6. D×b7+1, Rd8;
7. D×T+, Rd7;
8. Af5+, De6;
9. A×D+, Re7;
10. Db7+,
11. Dd76f7 mat.

L'hivern vinent, pel Nadal, Euwe jugarà un matx amb Capablanca, a Holanda.

***

El dia 20 d'abril van començar a Margate els torneigs de Pasqua que cada any es celebren en aquella vila anglesa. Es tracta d'una importantíssima manifestació escaquista, puix que s'hi apleguen sempre nombrosos jugadors que cal classificar en diferents seccions, jugant-se així simultàniament diverses competicions. En el Torneig de mestres prenen part enguany Alekhine, Spielmann, Petrov i Book com a representants estrangers i Miss Menchik, Golombek, Alexander, Sir Thomas, Sergeant i Milner-Barry com a representants d'Anglaterra. En aquest grup el pronòstic no és pas difícil. En els Torneigs de Reserves (Tres seccions), prenen part, entre altres, els destacats mestres Rossolimo, Najdorf, Lardau, König, Koltanowski, Reilly i Sonia Graf. En conjunt enguany s'hi han reunit 203 jugadors representant 13 nacions.

Solució del problema n.º 3

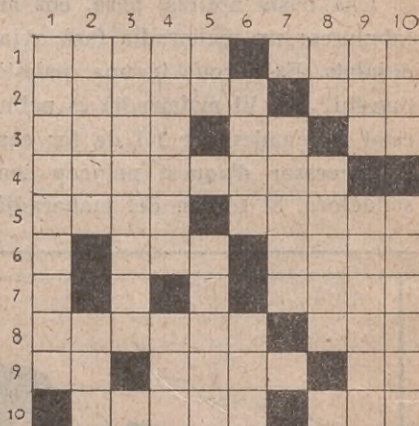
D'E. Puig i Puig

Jugada clau: 1. Ac6, amenaça. 2. D×C. Un problema excel·lent que presenta la idea anomenada "La rosa interceptiva del cavall negre". Es a dir, el negre es defensa contra l'amenaça del blanc jugant el cavall negre a vuit caselles que, com se sap és el màxim de moviments possibles per a aquesta peça. I en cadascuna de les vuit jugades intercepta l'acció d'una altra peça negra, donant lloc a mats diferents per les blanques. En aquest cas hi ha vuit intercepcions, però únicament set mats diferents; però cal esmentar que fins avui no ha estat encara compost el problema que presenti les vuit intercepcions amb vuit mats diferents.

La puntuació del Campionat dels Estats Units que s'està jugant actualment, després de la ronda catorzena, és pel que fa als primers llocs, la següent: Reshevsky i Fine, 11 punts, de tretze partides; Kachdan, 9 1/2, de catorze, i Simonson, 9, de tretze.

Els nostres MOTS creuats

Problema núm. 3

Horitzontalment: 1. Fou primer magistrat de la República Catalana. Faç.—2. Relacionat amb l'amor sexual. Canal.—3. Amaneix. Animal del Nord d'Europa. Afirmació.—4. Tàcit.—5. Divinitat hawaiana. Sense cap defecte físic.—6. Vintut a la vida. Camí.—7. Negoci.—8. Una nació d'Europa. Altar.—9. Carta. Terra fèrtil en el desert. Abreujament de repetició.—10. Es troba al firmament. Femella.

Verticalment: 1. Que té raleció amb una mar.—2. Emanació de certes substàncies. Anagrama d'una gran República americana.—3. Personalitat de màxim relleu en la política catalana.—4. Nació sotmesa al jou d'un dictador. Forat a terra.—5. Dues vocals. Escollir.—6. Pasta de farina, tradicional a Catalunya. Burro.—7. Beguda espiritosa.—8. Dues lletres d'art. Tófona.—9. Nul. Relatiu a l'èter.—10. Indicació de lloc. Imperfecta.

—I bé. Decideix d'una vegada... ¿Què farem aquesta tarda?

(De VENDREDI. Paris)

La bèstia feixista, mal
ferida pels nostres
combatents, no pot abastar Catalunya